

Шупашкар, Сёнтёрвәрри, Муркаш, Канаш, Ҷәрпү районёсенче пуләхлә Ҷәр маён айне пулна ● 3 стр.

Анне, апта та йәмак, мәшәр... Әсир пуртан кил-Ҷуртам йиш

ХЫТАР

1997 Ҷулхи кәрләчән 30-мөшәнче тухма пусланә

42 (860) №,
2014, юпа,
18
Хакё ирәклё.

16+

Ҷаваһир Херарамё

ХәҶата электрон адреспа та Ҷыру Ҷырма пултаратәр: zuwxeraram@mail.ru.

Ишлей "ҶәлавҶисем" Ҷәр-шыв Ҷамрәкёсене ёҶлесе илме вёрентеҶе.

4 стр.

Океан хёрринче канас тенёччё пёррехинче.

5 стр.

ШыҶа чирёпе аптракансене – психолог пуләшавё. Кәшлукан чёр чунсене пистерме шәши куршанакё пуләшё.

8 стр.

Савни тинех Ҷемье Ҷавәрчё.

9 стр.

Детектив королеви хәй сивё Ҷулпа хәҶан утассине те пёлнё.

11 стр.

2 стр.

Т. НАУМОВА сән укерёкёне Л. ШУМОВА колпажё.

«Шупашкар хурчкисем» – Ҷүмлё шайри Ҷүмлё каччәсем

Иртнё эрнере Чәваш Енре Пётём тенчери "РаҶсей – спорт Ҷәр-шывё" форум кёрлесе иртрё. Чылай сумлә хәна килсе Ҷитрё унта. Чаплә хәнасене кил хуҶисем чыслән йышәнчёс. ЧР Патшаләх Канашён спикерён сумё Анатолий Князев пёр тел пулура Ҷак кунсенче Ҷүлелле пәхса Ҷүресе хәйён майё хытса ларнине асәннәччё. Мён пулна-ши каплах? Анатолий Пантелеймонович хәй те пёчөк сын мар-ха та... Мөншён кунёпех Ҷүлелле пәхнә-ши тата? Спикер Ҷүмён уләп пек төреклё те Ҷүллё хәнапа Николай Валуева Ҷүреме тивнё-мён! Лешё вара 213 см Ҷүллёш. Ҷапах Ҷүлелле Ҷөклеме тивнё – РаҶсей боксерё, тенче чемпионё, РФ Патшаләх Думин депутатчё Чәваш Енре хәйёнчен те вәрәмрах сынпа тел пулна! "Сынсемпе пуҶа пёксе калаҶма тиветчё. Пёрремёш хутчен Ҷөклеме тиврё", – тенё кётменлөхе пытармасәр Николай Сергеевич. ПуҶне Ҷөклесе кам Ҷине пәхма тивнё-ха патвар чемпионән?

Алексей Бауэр, Ҷүллё яша Ҷапла чёнеҶе, "Шупашкар хурчкисенчен" пёри пулнине пёлтернеччё ёнтё. Ҷап-Ҷамрәк-ха "хурчкисем": Ҷунат сарнәранпа Ҷур Ҷул та Ҷитмен. Кун пек шайри команда республикәра хальлөхе урах Ҷук – Чәваш Енри спорт вәййисен командисенчен Аслә лигәри пёртен-пёр ушкән вәл. Сәмах май, шәпах Ҷак кунсенче яшсем пыҶак пёрремёш әмәртәва – РаҶсей чемпионатне – Саранска тухса кайнә.

Команда утә уйәхөнче йёркеленме пусланә. Ҷёртме уйәхөнче пёрремёш пуху иртнё. 15 пултаруллә та маттур каччәна тренерсем паллакансем урлә шыранә, Ҷирёп төрөслев витёр кәларнә. Ҷүллё шайри Ҷүллё каччәсене Сергей Худаев тренер Сарә ту, Пенза, Ижевск, Ёпхү, Эрёнпур, Сургут тәрәхөнче суйланә. Тәххәрәшё вара – чәваш.

Ҷүллё шайри команда йёркелеме пул-

тарнә Сергей Алексеевич "Чәваш Республикин физкультурәпа спортән тава тивёслё ёҶченё" ята тивёснё. Вәлах Чәваш Енри баскетбол федерацийён президенчё те. Хәй хәҶан выляма пусланине ас тумасты те иккен. Ачаранах илёртнё әна мечөк вәййи. Улатәр каччин спорт пурнәҶё 12 Ҷулта Ҷыранма тытәннә. 1981-85 Ҷулсенче аслә пёлү илнё. Икё Ҷул салтак пәтти Ҷинё хыҶҶән 1987 Ҷулта тренер ёҶне пуҶәннә.

Сергей Алексеевич чунёнче Аслә лигәри команда пухас ёмёт тахҶанах Ҷуралнә.

– Республикәра Ҷак юхәма ачасемпе Ҷамрәксен хушшинче сарас, вёсене илёртес төллөв те ларать пирён умра. Хёр-упраҶна яш-кёрёме компьютер, телевизор, телефонна кәштах та пулин сивётсе сывә пурнәҶ йёркине пәхәнма хәнәхтарассишён те ёҶлетпёр. Ачасем сахал хусканнине форумра та пёрре мар паләртрөҶ. Ҷавәнпах үсөкөн әрәва нумайрах чупма-выляма

илёртмелле, – тет Сергей Алексеевич.

Николай Валуева төлөнтөрнё Алексей Бауэр – 220 сантиметр Ҷүллёш. Каччә Сарә ту тәрәхөнчен килсе Ҷитнё. Леша каланә тәрәх, вёсен йәхё Ҷапла. Амәшё – 197, ашшё – 193 сантиметр Ҷүллёш. Аслашшё те 2 метр та 10 сантиметра үссе Ҷитнё. Тетешё те Ҷүллё пулна. Йәмакё те ытисенчен юлмасть.

Шкулта вёреннё чухне Леша баскетбол пирки пачах ёмётленмен. Ытти ачасем мён пёчөкрөн мечөк ывәтма хәнәхәҶе пуласан, вәл ку вәйәпа физкультура урокөнче кәна паллашнә. 10-12 Ҷулсенче шкулти секције Ҷүреме пуҶланә. Шел, тренерпа пёр чөлхе тупайманран выляма пачах пәрәхнә арҶын ача. Анчах чунё вәйә патнех туртнә, Ҷавәнпах вәл урамра та мечөке аләран яман. Ҷакна Сарә ту тәрәхөнчи баскетболистсем асәрханә та хәйсен командине чённё.

Тёкё пулсан Ҷёрөк юпа та ларать.

Каларәш.

ҶАНТАЛАК

кәнтәрла	Ҷёрле		
18.10	- 3 - 4	✳	✳
19.10	- 3 - 4	✳	✳
20.10	- 5 - 12	■	■
21.10	- 2 - 3	✳	✳
22.10	- 9 - 10	■	■
23.10	- 12 - 16	■	■
24.10	- 12 - 18	■	■

Уяв чунсене пёрлештерчĕ

Чăваш Енре "Раççей – спорт çĕр-шывĕ" форум кĕрлесе иртрĕ. Нумай мероприяти, аякран килнĕ хăнасем çинчен çырса кăтартрĕ "Чăваш хĕрарăмĕ". Патшалăх ертÿçи Владимир Путин форума хутшăнни те вуласа пĕлтĕмĕр. Паллă спортсменсем асталăх класĕсем те ирттернĕ-мĕн. Хула тĕп лапамĕнче спортан тĕрлĕ тĕсĕпе паллаштарнă. Çаксем çинчен тĕплĕнрех çырса кăтартмĕ-ши юратнă хаçатăмăр?

И. ИВАНОВ.
Элĕк районĕ.

Спорт бульварĕнче Пăр çинчи пурнăç

"Раççей – спорт çĕр-шывĕ" форум уçалнă кун тĕп хулари Карл Маркс урамĕнче спортан 30 лапамĕ ёслерĕ. Кунта Шупашкарти спорт федерацийĕсемпе спорт шкулĕсем хайсен çитĕнĕвĕсемпе, спортан тĕрлĕ тĕсĕпе паллаштарчĕ. Самбо, дзюдо, бокс, футбол, тхеквандо, шашка-шахмат, гимнастика, хоккей, аэробика тата ытти пёрлĕхе сÿренкенсем куракансемпе хăнасене хайсен асталăхĕпе паллаштарчĕ. Çав вăхăтрах савантарчĕ те, тĕлĕнтерчĕ те. Сетокан, кикбоксинг, ушу енĕпе амăртансем патĕнчен сын татлмарĕ. Уйрăм лапамсенче хоккейла, футболла та выляма май пулчĕ. Фитнес-аэробика енĕпе асталăх туптакан ачасемпе Шупашкарти 10-мĕш шкула вĕренекенсем халăха ташăпа тыткăнларĕç. 8-9-мĕш класра вĕренекенсен хушшинче баскетбол енĕпе темиçе лапамра амăрту иртрĕ. Шкул сÿлне çитменнисем тÿлевсĕр вайă лапамĕсенче кунĕпех ярăнса саванчĕç. Паявран туртанса çемсе теттене инçете ывăтасси ачасемшĕн кăна мар, ашшĕ-амăшĕшĕн те кăсăклă пулчĕ. "Субъектсен аллеи" экспозици стенчĕсем Раççей регионĕсенчи физкультурăпа спорт аталанăвĕн уйрăмлăхĕсене кăтартрĕç. Форум хутшăнакансемпе хăнасем саван пекех курав уйрăм павильонĕсемпе, стендсемпе паллашрĕç.

Самбо лапамĕнче халăх туллиехчĕ.
– Хуларă çакнашкал интерактивлă лапамсем ирттерни питĕ аван. Кунта кирек кам та хайне спортсмен пек туйма пултарать. Спорт бульварĕнче ухăран пеме те, кире пуканне йăтма та май пур. Эпир шахмат, дартс вылярăмăр. Вăхăт çитĕ-ши – пур лапамра та хамăра тĕрĕслесе пăхас килет, – терĕ Самартан килнĕ хăна Анатолий Саморзин.

Елена АТАМАНОВА.

"Спартак" стадионри Пăр керменĕнче Раççей тава тивĕçлĕ тренерĕ Виктор Кудрявцев тата 1994 сÿлта Лиллехаммерта иртнĕ Олимп ваййисен чемпионĕ Алексей Урманов "Çăлтăр сÿлĕ" асталăх класĕ ирттерчĕ. Сăмах май, "Çăлтăр сÿлĕ" проект 2011 сÿлта вай илнĕ. Çак вăхăтра эрешлесе ярăнссин Пĕтĕм Раççейри федерацийĕн тренерĕсем чылай региона çитнĕ, унти лару-тăрупа паллашнă.

Асталăх класĕ хыççан Виктор Кудрявцев журналистсен ыйтăвĕсене хуравларĕ.

– Пăр çинче эрешлесе ярăнкансен пуласлăхĕ хальхи условисемпе, есе мĕнле йĕркеленипе сыхăннă. Паянхи кун тĕлне Шупашкарта спортан çак тĕсĕ питех аталанайман. Пăр лаптăкĕ пĕчĕк. Апла тăк ачасен вĕренÿ программине аша хывма йывăр, – сирĕплетсе халарĕ тренер.

– Пăр çинче эрешлесе ярăнссине аталантармашкăн мĕн тумалла?

– Тренерсен канашне йĕркелемелле, команда пуçтармалла. Хавхаланупа мала каяймăн. Секци кăна ёсленипе те çитĕнÿ тăваймăн.

Пăр çинче эрешлесе ярăнкансен шкулне уçасси пирки шухăшламалла. Унсăрăн пĕр-пĕр тренер 10 сÿл та ёслеме пуларĕ, анчах та унан кăтартăвĕ пулмĕ. Пысăк йышран кăна чи пултаруллисене суйласа илме май пур.

Марина ТУМАЛАНОВА.

Тăпăртатса тăрать юлан ут

"Раççей – спорт çĕр-шывĕ" форум нумай сынна савăк кăмăл, хавхалану кÿчĕ. Çĕнĕ Шупашкарти Ачасемпе çамрăксен лаша спорчĕн шкулĕ те форумран парне кĕтет темелле. РФ спорт министрĕ Виталий Мутко шантарчĕ-çке – кунта яратлă юлан утсем çителĕксĕррине шута илсе çак ыйтăва татса паллалл майсем шырасса систерчĕ.

– Лашасем туйнама субсиди уйăрăпăр, – терĕ Виталий Леонтьевич шкул пурнăçĕпе паллашнă май.
Хальлĕхе кунта тăватă ураллă 54 тус. Юлан утçа пулас текенсем вара паянхи кун тĕлне 169-ан. Вунă сÿлтан йышăнаççĕ ачасене. Вăр-вар та пултаруллисене хайсен йышне 8-9-тах илесçĕ. Кунта вун саккăр тултаричченех тÿлевсĕр сÿреме май пур. Шупашкарпа Çĕнĕ Шупашкарта тата Шупашкар районĕнчи çывăхри ялсенче пурăнкан шăпăрлансемпе çамрăксем иленнĕ шкула. Хĕр ачасем яшсенчен нумайрах иккен. Вĕсем кăмăлла сирĕпрех те чăтăмлăрах пулинех.

Хăнасемпе Чăваш Ен ертÿлĕхĕн шкула çитсе курмалли пысăк сăлтăр форумсăрах та пур-ха. Çĕнĕ сÿрт нумай пулмасть çеç хута кайнă-çке. Кунта халĕ лашасемпе юлан утçасемшĕн чи кирли – манеж – пур. Сăмах май, Раççей спорт министрĕ кунта икĕ сÿл каялла пулнă. Шăпах ун чухне вăл ачасене тренировкăсем сÿлталăкĕпех ирттерме тăрăллă манеж тума шантарнă. Саванăслă çак пулăма лашасемпе ёслекенсем те, юлан ут спортне кăмăллакан ачасем те кĕтсе илчĕ темелле. Эппин, тăпăртатса тăракан урхамахсен йышĕ те часах уçĕ-ха.

Паха тепĕр объект хута кайни малашне лаша спортĕнче пысăк çитĕнÿсем пулас шанчăка вайлатать кăна. Çакна ЧР Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев та палăртрĕ.

– Сирĕн хушăртан чемпионсем тухасса шанатпăр. Çитĕнÿ вара лашаран çеç мар, хăвăртан та нумай килет, – терĕ вăл ачасене саламласа.

Виталий Мутко çак шкул Раççей пёрлештернĕ команди валли кандидатсем хатĕрлеме тивĕçлине палăртрĕ. Кунта тренировкăсене хĕлĕн-çавĕн ирттерме пĕтĕм услови пур.

Татьяна НАУМОВА.

«Шупашкар хурчкисем» – сÿллĕ шайри сÿллĕ качçăсем

/Вĕçĕ. Пуçламăшĕ 1-мĕш стр./

Çапла вăл салтака кайичченех профессионал шайĕнче выляма вĕренсе çитнĕ. Салтак атти тăхăнсан Сывлăш-Çар ретне лекнĕ. Кунта хастарисене кăна йышăннине кашниех пĕлет.

– Йĕкĕлтетчĕç, кулатчĕç тантăшсем. Çаванпах эпĕ сÿллĕ çеç мар, пысăк сын та пулайини кăтартас тесех спортпа туслашнă. Кун пек тĕслĕхсем – пĕрре кăна мар. Шăпах шкулти, ача чухнехи кÿренĕве ирттерме спорта суйлать чылайăшĕ, – тет 25 сÿлти качçă. – Ача сÿрчĕсенчен те спортсмен нумай тухать вĕт. Шăпах шалти кÿренÿ тĕксе пырать кун пек чух.

Пёрле вĕренекенсем час-часах кулнине пусăрăнчăклан аса илнĕ май класри чи лутра арсын ачапа туслашине каласа кăтартрĕ. Пĕринчен – сÿллишĕн, тепринчен пĕчĕккишĕн кулнă тантăшĕсем. Икĕ Леша çапла туслашнă та. Халĕ те çывăх юлташсем.

Кÿренÿ мар тăк, лайăх вĕренĕскер, тен, пурнăсене пĕр-пĕр ёç профессиёпе сыхăнтарнă пулĕччĕ. Сварщик, сивĕтмĕшсен монтажникĕпе сварщикĕн пĕлĕвне ахальтен илмен йĕкĕт. Института та вĕренме кенĕ. Анчах кÿренÿ вайлăрах пулнă курăнать...

Чăваш çĕрĕ килĕшсен те чунĕ таван тăрăхне туртнине пытармасть качçă. Шупашкарта хĕр тулсан юлма хирĕç маррине те систерет.

– Форум Николай Валуев килессе илтнĕччĕ. Анчах унпа куçа-куçан тĕл пуласса пачах та шухăшланман. Тенче чемпионĕ пырса алă тытасси пирки вара ёмĕтленмен те. Пĕр-пĕрне харăсах куртăмăр темелле. Эпĕ ун енелле е вăл ман патăмалла маларах утма тытăнни халĕ ас тумастăп та ёнтĕ.

– Çынсем сана тĕрлĕрен йышăннине кура алă

сулма хăнăхма сук-и? – ыйтассăмах килчĕ.
– Тепĕр чухне хамран хам кулатăп та. Хĕрсене: "Пĕлĕтрен кайăк тытса парас мар-и?" – тетĕп, – вĕçлерĕ вăл калаçăва.

Татьяна НАУМОВА.

ПĔТĔМЛЕТÛ

• "Раççей – спорт çĕр-шывĕ" Пĕтĕм тĕнчере спорт форумне 20 çĕр-шывран, Раççей 81 субъектĕнчен 3000 ытла хăна, çав шутра Раççей Президенчĕ Владимир Путин, хутшăннă. Вĕсен йышĕнче – кĕпĕрнаттарсем, федераци министрĕсем, Раççей Правительстин ёсченĕсем, паллă спортсменсем... Олимп чемпионĕсем кăна 50-ан килнĕ. Вĕсем "çавра сĕтелсене" хутшăннă, асталăх класĕсем ирттернĕ. Шупашкарта спорт тĕрлĕ мероприятиĕ иртнĕ.

• Пĕтĕм тĕнчере утакансен кунĕнче кÿлмек тавра Шупашкарпа унан хăни – пурĕ 25000 сын – çаврăннă.

• "Спорт бульварĕнче" 30 ытла пёрлĕх хайсен ёç-хĕлĕпе паллаштарнă.

• "Ёсĕпе хÿтĕлеве хатĕр" /ГТО/ нормисене йышăннă çĕре 1200 сын, 320 судья хутшăннă.

• Форум ёсĕне Раççейри тата регионсенчи 100 ытла журналист, Чăваш Ен 100 ытла калем асти сÿтатнă.

• Форум Шупашкар çитес амăртусене мĕнле хатĕрленнине тишкермелли лапама çаврăннă: 2015 сÿлта Чăваш Енре сăмăл атлетика енĕпе – Европа чемпионачĕ, 2016 тата 2018 сÿлсенче спорт мелĕпе утас енĕпе тĕнче чемпионачĕсем иртĕç.

• ПĕтĕмлетÛллĕ пёрлехи ларура Раççей спорт министрĕ Виталий Мутко сăмах илнĕ. Виталий Леонтьевич мероприяти тухăçлă, сÿллĕ шайра иртнине палăртнă. Федераци министрĕ форум йĕркелÿсине тав тунă, спорт аталанăвне пысăк тÿпе хывакансем наградăсене тивĕçнĕ. Çав вăхăтрах сивĕч ыйтусенчен те пăрăнса иртмен Мутко. Ёслемелли тата чылай-ха, апла – лăпланса лармалла тата. Тренерсен асталăхне ўстермелле. Шкулсен хайсен спорт бази пулмалла – тĕрлĕ çĕрте залсем тара илни юрăхлă мар. Тĕрлĕ регион представителĕсем пухăннă май чиновниксен яланхи мăранлăхĕ, пуçарусăрлăхĕ пирки те сăмах хускатнă федераци ведомство ертÿçи – проект сĕнекен сахал, çаванпах укçа-тенкĕ тивĕçмест. Ыйтакансем вара пулăшăва тивĕçеççĕ. Çав вăхăтрах хăшĕ-пĕрне тимсĕрлĕх ура хурать-мĕн. Акă пĕр регионта патшалăх пулăшăвĕпе уçă курса шкул валли йĕлтĕр туйнă, патаккисем пирки вара... маннă... Ахăртнех, спортшăн яваплă çынсем хайсем йĕлтĕр юлашки хут хăсан сырнини те ас тумасçĕ.

Ларура ЧР Пуçлăхĕ Михаил Игнатьев республикари спортпа физкультурăри лару-тăрупа паллаштарнă. Хальлĕхе Чăваш Енре ачасен 26 проценчĕ спорт шкулĕсемпе туслă. 2017 сÿл тĕлне республикари кашни иккĕмĕш ача çаванта сÿремелле. Палăртнă тĕллесе пурнăçа кĕртмешкĕн юлашки сÿлсенче кашни хулапа район центрĕнче çĕнĕ йышши спорт 50 комплексне хута яни те пулăшасса шанас килет. /Хамăр инф./

ЫЙТАМ

Форум пурне те вăратрĕ

"Раçсей – спорт сĕр-шывĕ" форум пирки пурнăçне спортпа сыхăнтарнă çынсен шухăш-кăмăлне ыйтса пĕлес терĕмĕр.

Елена НИКОЛАЕВА, ЧР Патшалăх Канашĕн депутачĕ, тĕнче чемпионки:

– "Раçсей – спорт сĕр-шывĕ" форума пирĕн патра ирттерни – республикăшăн питĕ пысăк чыс. Спорт çак уявне Чăваш Енре ирттерме шухăшланă ахальтен мар. Юлашки вăхăтра массăллă спорта аталантарассипе пирĕн республикара чылай ĕç турĕç. Европа тата тĕнче шайĕнчи амăртусем йĕркелес енĕпе те пысăк опыт пухнă. Физкультурăпа спорт министерствин те пур енлĕн пулăшса пырат.

Çакнашкăл форум ирттерни сĕнĕ сыхăнусем йĕркелеме пулăшат. Пĕр-пĕрин опычĕпе паллашма май парать. Çак мероприятие халăх нумай хутшăнни савăнтарчĕ. Шупашкарта 50 яхăн Олимп чемпионĕ пулса курчĕ. Пĕтĕмĕшле илсен, форум аван иртрĕ, сĕкленĕллĕ кăмăл-туйăм парнелерĕ.

Алина ИВАНОВА, Шупашкарти Олимп резервĕсен ятарлă 8-мĕш спорт шкулĕн директорĕ, тĕнче чемпионки:

– Чăваш Енре пĕрремĕш хут Пĕтĕм тĕнчери утмалли кун иртрĕ. Акцие чылай çын хутшăнса физкультурăпа спорт кашнин пурнăçĕнче пĕлтерĕшлĕ вырăн йышăнине сирĕплетсе пачĕ. Апла тăк çынсем сывă пурнăç йĕркине хăнăхса пыраççĕ. Çакан пек пысăк йышпа утине халĕччен курманчĕ. Пурте телейлĕ, пурте хаваслă. Спортсменсен парачĕ те курăмлă пулчĕ. Пĕр сăмахпа, форум пурне те вăратрĕ. Пĕрисем "сăлтăрпа" пĕрле зарядкана тухрĕç, теприсем ГТО нормативĕсене пурнăçлашнă тăрăшрĕç, виçсĕмĕшĕсем спорт мероприятийĕсене хутшăнчĕç. Форум халăхшăн чăн-чăн пысăк уяв пулчĕ.

Авенир ЕРМОЛАЕВ, И.Н.Ульянов ячĕллĕ ЧПУн физкультура тата спорт кафедрин пуçлăхĕ:

– Спорт форумĕ пысăк шайра, питĕ йĕркеллĕ иртрĕ. Çак мероприятие халăх нумай хутшăнни савăнтарчĕ. Ирхи зарядка, спортсменсен парачĕ куракансемшĕн асра юмалли уяв пулчĕ. Карл Маркс урамĕнче спортан 30 лапамĕ ĕçлерĕ. Кунта Шупашкарти спорт федерацийĕсемпе спорт шкулĕсем тĕп хулара пурăнакансемпе хăнасене хайсен ситĕнĕвĕсемпе, спортан тĕрлĕ тĕсĕпе паллаштарчĕç.

Çак пĕлтерĕшлĕ пулăм сывă пурнăç йĕркине пăхăнма хавхалантарать, сĕнĕ ситĕнĕсем тумă, малалла аңталма сунат хушать.

Владимир СЕМЕНОВ, Ирĕклĕ майпа кĕрешекенсен Чăваш Енри федерацийĕн вице-президентĕ, Чăваш Республикин тава тивĕçлĕ тренерĕ:

– Форум вăхăтĕнче Чăваш Ене тĕрлĕ шайри пуçлăхсем, спорт федерацийĕсен ертÿçисем, Олимп чемпионĕсем килчĕç. Çакă, паллах, республикара сÿллĕ шая сĕкме пулăшат. Спортан тĕрлĕ тĕсĕне аталантарассинче те, сĕнĕ объектсем хăпартассине те витĕм кÿретех. Пĕлтерĕшлĕ мероприятисем килес çулсенче те пулаççĕ-ха пирĕн тăрăхра. Çакă пире шаннин пĕлтерет. Йĕркелÿсĕсем те лайăх хатĕрленнин, тăрăшса ĕçленине асăнмалла. Паллах, кун пек пĕлтерĕшлĕ уяв халăха кирлех. Вĕсем çынсене хавхалантарасçĕ. Ун пеккисем 10-20 çулта пĕрре сĕç пуласçĕ.

Хăнасем тĕрлĕ регионан пухăннин тепĕр паха енĕ – пĕр-пĕринчен вĕренме май пурри. Тренерсем хайсен ĕç-хĕлне епле йĕркеленине каласа кăтарасçĕ. Пысăк форум хыçсăн халăх сывă пурнăç йĕркипе, спортпа туслашасса шанас килет. Спортан пĕр-пĕр тĕсĕпе сывăхланман та зарядка та пулин тумă пуласан аван.

Ирина ЮМАНОВА, хăвăрт утас енĕпе тĕнче класлă спорт мастерĕ, Хусанти Универсиада кĕмĕл призерĕ:

– Форумă питĕ пысăк уява танлаштарас килет. Илемлĕ, курăмлă пулчĕ вăл. Кун пек уяв халăха спортпа туслашма хистет. Юлашки вăхăтра ватти-вĕтти пĕрле пухăнса зарядка тавасси те йăлана саврăнчĕ – ку та пысăк ситĕнÿ. Пысăк мероприятисен эпĕ пĕрремĕш хут мар пулин те савăнмалли, хавхаланмалли сĕнĕлĕхсем маншăн та пулчĕç. Шупашкара пысăк çынсем пуçтарăнни те хулана сум кÿрет. Ытти регион спортсменĕсемпе паллашрăм. Олимп чемпионĕсемпе пĕрле ялав йăтма шанни те – пысăк тивĕç. Ку та маншăн питĕ пĕлтерĕшлĕ самант.

Олеся ИГНАТЬЕВА, юниорсен хушшинче армспорт енĕпе Европа чемпионки:

– Кун пек форумсем кирлех. Тĕрлĕ вырăна ситсе куртăм. Массăллă зарядка та, Пĕтĕм тĕнчери утмалли кун та, спорт бульварĕ те илĕртрĕç, хавхалантарчĕç. Халăх та нумай хутшăнчĕ. Маншăн вара пуринчен ытла форумăн виçсĕмĕш кунĕ асра юлчĕ. Юниорсен хушшинче армспортпа республика амăртăвне йĕркелерĕç. Унта Карачаево-Черкески республикин спорт министрĕ Расул Чотчаев та хутшăнчĕ. Вăл спортан ку тĕсĕпе 5 хутчен тĕнче чемпионĕ ята тивĕçнĕ. Мĕн пур мероприяти сÿллĕ шайра иртнин палăртмалла. Мана, паллах, армспорт ытларах килĕшнĕрен эпĕ çак енĕпе ытларах кăсăклантăм. Шел, ытти регионан ал вайне виçме кăмăллакансем пулмарĕç. Форум, спортан ытти уявĕ тĕрлĕ халăх çыннисене паллашма, туслаха сирĕплетме май парать. Нумайăшĕ Чăваш Енре пĕрремĕш хутчен пулса курчĕ. Халĕ пирĕн республика аста вырнашнине пĕлесçĕ. Шупашкара илемлĕ хула пулнине, халăх ыра кăмăллине палăртасçĕ.

СИВĔЧ ЫЙТУ

Каш! кашлать мăян...

Хула сывăхĕнчи районсем каласу пуçарма сăлтав тупсах тăраççĕ. Иртнĕ çулсенче сÿп-çап куписем чуна ыраттаратчĕç.

Шупашкар, Сĕрпÿ, Сĕнтĕр-вăрри районĕсем илемĕпе кăна мар, хуларан сывăх пулнине те илĕртесçĕ. Анчах ушкăнпа вăхăта кăмăллă ирттернĕ хыçсăн унта та кунта пластик савăтсем, апат юлашкиĕсем пăраха-пăраха хăварнă вырăнсем сахал мар тĕл пулатчĕç.

Ку хутĕнче те çак тăрăхсене таврăнма сăлтав пур. Çак тĕслĕхсенче айăплисене тупма йы-вăр мар вара: хут çинче кашни лаптăкнах хуши пур вĕт. Анчах шăпах вĕсен тĕлĕшпе ыйтусем сураласçĕ те.

Ыр хуша ир тăрса кашчен канма пĕлмесĕр тар тăкать. Пахчине тухса та пăхман хуша пирки вара мĕн каламалла-ши?

Акă Россельхознадзоран республикари управленийĕн инспекторĕсем нумаях пулмасть Шупашкар районĕнчи Ишек салинче пурăнакан çынсен лаптăкĕсене тĕрĕсленĕ. Унта сахали, чылай-и – 38,59 гектар сĕр нумай сÿл ÿсекен курăк айне путнă. Пĕрлехи пурлăхра тăракан пай сĕрсене пусă саврăнăшне кĕртес тесе тăрăшни

сисĕнмен те çав тăрăхра. Мĕнле сăмах пуçарман? Административлă майпа явап тыттарма тивнĕ.

Чăрăшкасси ял тăрăхĕнче те темиçе сÿл таранах агротехника мероприятийĕсем ирттермен лаптăксем куç тĕлне пулнă. Ял хуçалăх пĕлтерĕшлĕ сĕрсен явапсăр хуçисен тĕлĕшпе административлă ĕçсем пуçарнă.

Чанкасси тата Тимой ялĕсем сывăхĕнчи пай сĕрсем çинче те йĕрке сук. Кунта 27 çын 2008 çулта лаптăкĕсене пĕрлехи пурлăха куçарнă, пĕтĕмпе – 69,4 гектар. Хут ĕçĕсем вĕçленни тахçанах темелле, çапах сĕрпе халĕ те тĕллелĕн усă курма тытăнман. Пахча сĕмĕç туса илессинĕн тăрăшакан уйĕнче утмăл турат, сив курăкĕ, шур тăрăллă хыт курăк тата ытти ирĕклĕн ÿсейместех.

Сĕнъял Покровски ял тăрăхĕнчи сĕрсем çинче те суха пуç тытман вырăнсем тупăннă. Унта пушă выртан сĕрсене харпăрлăха куçарасси вĕçленнинне кура административлă ĕç пуçарнă.

Сĕнтĕрвăрри районĕнче вара асăннă ведомство специалисч-

ĕсем прокуратура тĕрĕслевне хутшăннă. Икĕ ял хуçалăхĕнче вун-вун гектар сĕр ахаль выртать-мĕн.

Сăмах май, кунашкăл тĕрĕслевре Канаш районĕнче 94 гектар сÿмланса кайнине тупса палăртнă. Сĕр пулăхлăхне упраса хăварас тата сыхлас тесе тивĕçнĕ ĕçсем ирттерменшĕн фермер хуçалăхне штрафланă.

Муркаш районĕнче Калайкасси сывăхĕнчи сĕрсем çинче вара сÿм курăк кăна мар, йывăç-тĕм те кашланă. Инспекторсем 10 протокол таранах сырса хатĕрленĕ унта.

Сĕрпÿ районĕнчи Метикасси ял тăрăхĕнче пурăнаканĕсен шутланакан 21,59 гектар çинче те йĕрке пулман...

Шел те, ку списока малалла тăсасси пачах та йывăр мар. Çакна кăна манас марчĕ. Ял хуçалăх пĕлтерĕшлĕ сĕр лаптăкĕ – хайне евĕрлĕ куçман пурлăх. Вăл, чи малтанах, ял хуçалăх продукцийĕ туса илмелли тупра. Унта тухăçлă усă кураçсине сĕр пахалăхне лайăхлатса тупăш илнине сыхăнтармалла.

Надежда ВАСИЛЬЕВА, управлени ĕçченĕ.

«Шурă вилĕм» серепинче – сÿл ситмен ачасем

Эрех-сăра, наркотик нихăсан та çынна ырни патне илсе ситерменни паллă. Шел те, саврăксем пĕр пайĕ пурнăç хакне, унăн илемне аялланмасть, сиенлĕ йăлапа туслашса сывлăхне аркатать, савна пулаха вăхăтсăр уйрăлать пурнăçран. Наркотикпа ашкăнакансен йышĕ ÿссех пырат. Унăн серепине ытларах чухне сÿл ситмен ачасемпе аслă шкулсенче вĕренекенсем сакланаççĕ.

Нумаях пулмасть Раçсей темиçе регионĕнче сĕнĕ йышши наркотикпа наркăмăшланнă тĕслĕхсене тупса палăртрĕç. Апа тутанса сÿт тĕнчере уйрăлнă тĕслĕхсем те пур. Чăваш Енри сывлăх сыхлав учрежденийĕсене те паллă мар наркотикпа наркăмăшланса пыракан чылай. Авăн-юпа уйăхĕсенче сĕç 156 çын пулăшу ыйтнă. Сиенлĕ йăлапа туслашнисене шăнăр туртни, хăстарни, çав вăхăтрах ас-тăн енчен арпашăнни канăç паман. Вĕсен хушшинче 18 сÿла ситменнисем те пур.

Çак уйăхра кÿршĕ регионти пĕр ушкăн пирĕн республикара наркотик сутнине тупса палăртнă, наркотĕрĕслев ĕçченĕсем 10 миллион тенкĕлĕх

8 килограмм наркăмăш тупнă. Темиçе кун каялла Шупашкарта спайс сутакан тепĕр таватă çынна тытса чарнă. Тĕп хулари Ленин районĕнче вырнаçнă суту-илÿ лавкисенче кăçалхи нарăç уйăхĕнчен пуçласа утă уйăхĕченех наркотик сутнă. Наркăмăша чечек им-самĕ тесе суйма хăтланакансем сÿлне пÿлнĕ.

Наркотик тутанакансем шучĕ 2011 çулта пирĕн республикара та ÿснĕ. Иртнĕ сÿл 32 тĕслĕхе шута илнĕ пулсан кăçалхи 9 уйăхра – 24. Чăваш Енре икĕ тĕрлĕ наркăмăш сарăлнă. Саврăксем "спайс" тата дизайнер наркотикне саккас парасçĕ. "Спайс" тата ытти наркăмăшпа колледж-техникумра ас пухакансен 47,3%, аслă шкулсенче пĕлÿ илекенсен 36,8%, кашки шкулсенче вĕренекенсен 15,7% усă курать.

Çак амакпа кĕрешес тĕллевпе республикара чылай мероприяти йĕркелеççĕ. Наркотĕрĕслев ĕçченĕсене, наркологсемпе психологсене шкула чĕнсе аслă класра вĕренекенсемпе каласусем ирттересçĕ.

Елена МИШИНА.

ХÛТЛĖХ

Программăна сÿлталака тăсна

РФ вице-премьерĕ Ольга Голодец пĕлтернĕ тăрăх, иккĕмĕш ачине суратнă хĕрарăмсем 2017 çулта та амăшĕн капиталне тивĕçĕç. Паянхи кун унăн хиселĕ 430 пин тенкĕрен кăшт кăна сахалрах. "2013

çулта пирĕн 1 миллион та 900 пин ача суралнă. Ку аван кăтару. Раçсей Федерацийĕпе илес тăк вилекенсен шучĕ 24 пин сахалрах. Малашлăх пур, савăнпа та суратакансене пулăшмаллах. Халăхсăр сĕр-шыв

та сук", – палăртнă вице-премьер. Программăна тепĕр сÿлталака тăсна. Апа пурнăçламалли укçа-тенке федераци бюджетĕн проектне 2017 çулчен кĕртнĕ.

Елена АТАМАНОВА.

Тăванăм, вулаканăм!
Ситес сÿр сÿллăхра та пĕрлех пуласчĕ. "Чăваш хĕрарăмне" 2015 çулăн пĕрремĕш сÿрринче /январь-июнь/ илсе тăмашкăн Раçсей почтин кашни уйрăмĕнчех сырăнма пулат.
Хакĕ: 325,08 тенкĕ.

Паянхи Тимурпа унăн команди

Кĕснерни кун Шупашкарти Ачасемпе çамрăксен пултарулăх кермененче çула çитмен çамрăксен еç бригадисен фестивалĕ иртрĕ. Кунта республикăри 15 районтан тата 4 хуларан чи хастар та пултаруллă 19 ушкăн хутшăнчĕ. Вĕсем пурте района çĕнтерÿпе палăрса мала тухнисем. Çуллахи кунсенче мĕн еслени пирки ыттисене паллаштарас тĕллевпе кашни бригада пуня курав, стенд йĕркеленĕ. Иртен пуçласа кашченех çумăр лÿшкени пирки урамра тĕксĕм çанталăк хуçаланчĕ пулсан уява килнĕ ачасен сăн-питĕнчен кунĕпех йăл кулă татăлмарĕ. Çамрăк пулăшусăсем станцисем тăрăх йĕркеленĕ кăткăс, çав вăхăтрах калама çук хаваслă вайăсенче амăртса саванчĕç, хайсен тавра курăмне тĕрĕслерĕç, пĕр-пĕрин асталăхĕпе паллашрĕç.

Çула çитмен çамрăксен еç бригадисем пирĕн республикăра вунă çул каяллах йĕркеленнĕ. Юлашки виçĕ çул хушшинче уйрăмах вайлă аталанма тытăннă. Ку ушкăна вун таватă çула çитнĕ çамрăксене тата çак усĕмрен кашнисене илĕççĕ. Çак йышра ытларах – тулли мар тата сахал тупăшлă çемьери ачасем, тăлăхсем. Шупашкар районĕнчи Ишлей вăтам школĕн вĕренекенĕсем те бригада йĕркеленĕ. Вĕсем кăçал «Эпĕ – Раççей гражданинĕ» ятпа Мускавра иртнĕ Пĕтĕм Раççей конкурсĕнче виçĕмĕш вырăна тухнă.

Чăн-чăн çăлавçăсем

Ятне те хайсемех шухăшласа тупнă: «Çăлавçăсене» халь тăван тăрăхра кăна мар, района, çавăн пекех республикăра та аван пĕлĕççĕ. «Эпир яланах кирлĕ çĕрте» девизпа кашни кун малтан мала талпанаççĕ вĕсем. Ятарлă эмблема та пур. Хĕрлĕрех сарă тĕслĕ футболкăпа сÿрекенсене Ишлейсем аякранах уйăрса илĕççĕ. Виçĕ уйăхра пĕр хутчен, çавăн пекех уявсем умĕн «Шкул

çĕр-шывĕ» ятпа хаçат кăларса тăрасçĕ, хайсен еçĕ-хĕлĕпе, çитĕнĕвĕсемпе паллаштарасçĕ. «Çамрăксен ашĕ-амăшĕ уйрăмах кăмăллă. Вĕсен ачисем кашни кунах ыра та усăллă еç тăваççĕ, çав вăхăтрах укça еçлесе илĕççĕ, ăна перекетлĕ тăкаклама вĕренеççĕ», – тет Алина Смирнова социаллă педагог.

Пĕр еçрен те хăрамаççĕ

Еç тупаси йывăрлăх мар вĕсемшĕн. Предприятисемпе организацисене çитсе ертÿсĕсемпе калаçма та именсе тăмаççĕ хастарсем. Паллах, ку енĕпе Алина Анатольевна та нумай пулăшат. Ачасене еçпе тивĕстерекенпе килĕшÿ те тумалла-çке. Укça-тенке еçпе тивĕстерекен центр урлă перекет кĕнеки çине куçарса параççĕ. Хастар та ўркенменскерсем валли тăван тăрăхра темĕн тĕрлĕ еç те пур. Райпопа таçă сыхану тытаççĕ. Унсăр пуçне кивĕ хут, тимĕртăмăр пуçтарасçĕ. Çăвĕпех сиплĕ курăк пухаççĕ, йывăçтĕм лартаççĕ, тавралăха сÿпçапран тасатса илемлетеççĕ.

Иртнĕ çул Ишлей райповне ама хупахи, çул курăкĕ нумай пухса панă. Кăçал вара шăлан сырли чылай пуçтарнă. Çапла майпа пĕр уйăхра алла 5-6 пин тенкĕ илни те пулнă. Нухрата мĕн тĕллевпе тăкакланине те пытармарĕç школ ачисем: Интернетшăн, телефоншăн тÿлеме, хут-кăранташ, кĕнеке туянма... Тустанташне суралнă кунпа парне памалла е учителе уява саламламалла чухне те ашĕ-амăшне йăланмаççĕ.

Шкул сÿмĕнчи лагерьте

Ишлей вăтам школĕ сÿмĕнчи сÿллахи лагерьте кăçал 261 ача каннă. Бригадăна сÿрекен çамрăксем кунтан çăвĕпех татăлман. Воспитатель пулăшусинче, вожатăйра тăрăшнă чылайăшĕ. Пĕчĕккисене пачах та тунсăхлама паман. Вĕсене халĕ кашни шăпăрлан паллат. Тĕрлĕ мероприяти, вайăсемпе уяв кашĕсем ирттернĕ хастарсем. Лагерь таврашне тирпей-илем кÿме пулăшнă. Çăвĕпех пахчара еçленĕ: калча лартнă, шăварнă, сÿмланă, ăнса пулнă çимĕçе пуçтарнă.

Çĕнĕ саманари «Тимурпа унăн команди»

«Ваттисене пăхасси», «Пĕчĕккисене куллула савантар», «Таса пĕвесем», «Сывă пурнăç йĕркишĕн», «Таса Ишлей» акцисене хастар хутшăннăшăн уйрăмах ырламалла «Çăлавçăсене». Урамра кичем те амăр çанталăк хуçаланнă чухне сынсен пусăрăнчăк кăмăлне кăшт та пулин усас тесе тĕрлĕ тĕслĕ хăмпасем хăпартса урма васкаççĕ вĕсем. Ачасене, ваттисене ыра суна сырнă откыркăсем валесеççĕ. Вĕсене хайсен аллипе хатĕрлеççĕ. Паллах, кун пек чухне кирек камăн та кăмăл-туйăмĕ çĕклет.

Юпа уйăхĕн 1-мĕшĕнче ку таврари мĕн пур ватă кăмăллă юлнă. Çамрăксем пурне те саламлама тăрăшнă. Кĕркунне пахчара хитре чечек нумайине кура пĕр кĕтмен çĕртен кашнинех астра сыхисемпе, откыркăсемпе савантарнă. Ан тив, пĕчĕк парне сеç, çапах та кăмăллă.

Çĕнĕ проект

Директоран воспитани енĕпе еçлекен сÿмĕ Дина Мускаринова, Алина Смирнова социаллă педагог тата бригадăна сÿрекен ачасем «Çула çитмен çамрăксен укça епле еçлесе илмелле?» проект хатĕрленĕ. ăна кăçал Мускавра хÿтленĕ. Раççей Федерацийĕнчен 32 ушкăн хутшăннă унта. Ишлейсем çак конкурса 3-мĕш вырăн çĕнсе илнĕ. Çамрăксене инçе çула тухма Шупашкар район администрацийĕ пулăшнă. Евгений Матросов /бригада ертÿсĕ/, Дарина Степанова, Татьяна Рязанова Мускавра татах та хавхаланса таврăннă. Ыттисен асталăхĕпе, çитĕнĕвĕсемпе паллашма май килнишĕн кăмăллă юлнă.

Ишлей «Çăлавçăсен» ĕмĕчĕсем сунатлă. Раççей тĕп хулинчен нумай çĕннине вĕренсе килнĕ ачасем. Вĕсен умĕнче – çĕнĕ еçсемпе проектсем.

Елена АТАМАНОВА.
Автор сăн ўкерчĕкĕ.

ПĔЧĔККИСЕМ

Хăтлă суртра ачасене савăк

Тĕпренчĕксене ача садне вырнаçтарас ыйту хальлĕхе хулара та, ялта та татăлмасть-ха. Етĕрне районĕнчи Урпаш ял тăрăхĕнче пурăнанаксем вара пуçне ватмаççех-тĕр. Ара, Вăтам Ирçе ялĕнчи ача садĕ ăнăçлă еçлет.

«Вăрманти юмах» пĕчĕккисене 2006 сÿлтанапа йышăнат. Паян унта сÿлталак сурăран пуçласа ултă сÿлчченхи 33 ача сÿрет. Ашă та илемлĕ суртра ачасене лайăх та савăк.

Марина Соколова шăпăрлансене тутлă апат пĕсерсе ситерет, Римма Мишуркина вырăн таврашĕсемпе япалисене тасалăхра тытат. Ачасене тĕрлĕ енлĕ аталантарас, вĕрентес тесе Марина Якимова воспитатель вай хурать. ăна ку еçре Светлана Иванова пулăшат. Вĕсенчен те ытла ачасен хăтлăхĕшĕн Елена Данилова заведующи тăрăшат. Ертÿçĕ килĕнче те, еçре те маттурине палăртаççĕ еçтешĕсем: вăл кирлĕ пулсан кунта платник те, маляр та, повар та иккен. Çав вăхăтрах спортпа та туслă.

– Елена Станиславовна тарават та пултаруллине кура ыттисем те ун хыçсăн туртанасçĕ. Çавăнпах коллектив туслă. Вăл ыра кăмăллă пулнăран мана сĕнĕ вырăнта хăнăхма йывăр пулмарĕ, – пытармасть нумаях

пулмасть еçлеме пикенĕ Мария Витальевна.

Владимир Якимов вара ачасене музыка тĕнчипе паллаштарат. Илемлĕ юрăсем вĕрентет. Вăтам тата аслă ушкăна сÿрекенсемпе час-часах концертсем йĕркелеççĕ. Тĕрлĕ уяв ирттереççĕ.

Сурт таврашне тĕрлĕ чечек лартса илемлетнĕ. Кунтах район администрацийĕн пуçлăхĕн Владимир Кузьминан парни те вырăн тупнă. Ярăнчăка ачасем питех те килĕштереççĕ курăнать – черет тăрасçĕ. Ашĕ-амăшĕ асталанă пысăк карап та шăпăрлансе-

не хайĕн патне туртат. Кунта йĕпсапара – хÿтлĕх, шăрăхра сулхăн тупма пулат.

Ача садĕ вырнаçнă суртра малтан пуçламăш школ пулнă. Иртнĕ ĕмĕрĕн 50-мĕш сÿлĕсенче хăпартнăскерне кăçал Етĕрне район хыснинчен уйăрнă укça-тенкĕпе тĕпрен юсаса çĕнетнĕ.

Кунта ачасем Ирçерен сеç мар, кÿршĕ ытти ялан та килеççĕ. Тенĕм, Вăтам, Антат тата Тури Ирçе, Урпаш, Пушкăрт, Çатра, Тепте, Пăрнаш шăпăрланĕ пуçтарăнат ача садне.

Татьяна НАУМОВА.
Автор сăн ўкерчĕкĕ.

ВĔРЕНÿ

Çамрăк педагогсене пулăшас тĕлĕшпе

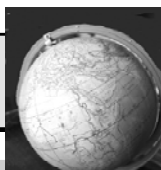
Республикăри Вĕренÿ институтĕ çамрăк учительсене професси хăнăхма пулăшас тĕллевпе «Çамрăк педагог школĕ» проект хатĕрленĕ. Унăн пĕрремĕш тапхăрĕ – «Професси кÿртĕмĕ» – юн кун саванăçлă лару-тăрра старт илнĕ. Çамрăк вĕрентекенсене Чăваш Республикин Пуçлăхĕ Михаил Игнатъев, вĕренÿпе çамрăксен политикин министрĕ Владимир Иванов, республикăри педагогсен профсоюзĕн ертÿсĕ Зинаида Степанова саламанă.

Республикăра 35 çула çитмен педагогсем – мĕн пур йышăн 15 проценчĕ кăна. Кăçалхи вĕренÿ сÿлĕнче пуçласа школа еçлеме килнисем пĕтĕмпе те 137-ĕн.

Çамрăк учительсемпе тĕл пулнă май чăн-чăн вĕрентекен пулас тесен предмет материалне пĕлни кăна сителĕксĕррине, пĕтĕм чуна парса куллен тăрăшмаллине палăртнă Михаил Игнатъев.

Тин сеç есе пусăннă учительсем проектпа килĕшÿллĕн анкета ыйтăвĕсене хуравланă. Вĕренекенсен ушкăнĕ школта хайсене ашшăн кĕтсе илнине, сĕнĕ йышши оборудованипе техника сителĕклĕ пуллине палăртнă.

Елена МИХАЙЛОВА.

Океан хёрринче канас тенёччэ пёррехинче...

Арсын – Африкара та арсын

Агадир телёнмелле ләпкәләхпа кетсе илчэ пире. Төрессипе, аэропортран часах тухаймасси хәратнәччэ – французсем, революцисене хәнәхнәскерсем, пәлханащә-мән. Те пәлханса пәтернә вара, те летчиксем ыйтнине тивёштернә, анчах та аэропортра шәпләх хушаланатчә. Паспорт төрөслевё витёр тухнә май хөрёмсем: “Ыран”, – тенине кәна хәлхам шәхәрчә. “Ыранё” тел пулуца сыхәннә-мән. Пусланчә... Арабсем вырәс хөрөсене – Ращейре, вёсен аңланавёпе, вырәссем кәна пуранәщә – утам тумта та памащә. Ситменнине вёсем пурте вёсемшән – Наташа... Саванпа та вәл тәрәхри сёр-шивсене пирән чиперуксен пёччен-иккән суремесен аванрах. Е хәна суртөнчә шәши пек лармалла – ништа тухмасәр. Египетра эпир те ништа та тухман тесе калаймәп – темищә экскурсияре те пулнә, анчах та кунтисем пекех сывләшнине курман. Утам тумта памащә, сәмах чәнмесёр пёр каччә-арсын иртсе каймасть. Кушәсемпе савантах хывәнтарәщә. Король резиденцийё патәнчен темищә хутчен те иртме лекрә те – Агадир тәрәх эпир хамәр теллән суранах курса сурерёмёр – унән хуралсисем те, кашни утамрах тәрәканскерсем, кашинчех мән кушран сұхаличчен пәха-пәха ирттерсе ячәс. Кашни утамра хәв синче араб кушне туйса утатән. Паллах, хирёс чәнмесен-хуравламасан, куш-пуца вылятмасан никам та ништа та сөтөрмест. Анчах санран пёр сәмах илтсенех Мускава ситиех пёрле ларса пыма хәтёр тупата. Сәмахран, сүтә үтлisenчен яланах астан килнине ыйтащә. Польшәран-и? Ращейрен-и? Е тата урәх сёртен-и? Пёр сәмах кәна кала – Ращейрен. Ара, пире сынга каласма вёрентнә те. Унсәран мән кәмәллә тещә те... Ращейри воспитание кунтах хәварәр. Унта нимән чәнмесёр иртсе кайнинчен ырри сук. Сәмах чәнме мар, хирёс сывләх кәна сунсан та сур сұхрәм сан хысқан ләпестететех арсын.

Мунчара

Юлашки вәхәтра Хюррем синчен фильм пәхса чирлесех кайнәччә. Халё хамам /тухәс мунча/ Шупашкарта та пур пулсан та вырәнтинне кёрсе курас кәмәл суралчә. Иўнех мар-ха та ёнтә: сын пушне – 2000 тенкә ытларах. Анчах та ку – бербер массажёпе пёрле. Сеанс икә сехет тәсәлатә. Шупашкарта тайкәсем пёр сехет массаж тунәшән 2000 тенкә илнине шута хурса хамама каймах тев турәмәр.

Хамама вёри мар, анчах та нурё. Вырәнтин икә хёрарәм кёрсе таватә аләпа сән-сурәма хура супән сёрсе янә хысқан шәпәр-шәпәр тар тухрә... Чаваш мунчинче те капла тарламан. Унтан кирек кәларчәс, вара сөмсө супәнпе сёрсе суса ячәс. Чүхерәс... Вәт ёс вара кунти хёрарәмсен – кунёпе нурё мунчара сын кирёкне пустарса лармалла... Чән та, хамама хәвән та савәнма юратә, анчах укса ахаль тўленё-и? Хама Хюррем пек туйма мән чәрмантаратә мана? Хёрарәмсем ман тавра “мадам” та “мадам” тесе кускалащә кәна: лар, тәр, вырт... Эх, чун хәпартланатә. Шел, мана никам та

кино үкермест. Аста-ши халё, хамама савәнса тасалнә хысқан, пёр-пёр Сулейман? Эх, хамран мән тери ыра шәршә керет...

Хамам хысқан массажа илсе кайрәс. Сурма тёттём пүлёмре майёпен кевё янәрәт. Вищәмёш хёрарәм келеткене сөмсөн пускалама пусланә хысқан хам та кушак пек мәрлатманни кәна. Ёнтә нимәнле Сулейман шухәшә те сук, унсәрах сәкәнтах кёс-вёс ирёлсе кайма хәтёр. Келетке сәмәлланса кайрә. Сүлелле, сүлелле сөкленетёп. Юрлас килсе кайрә. Чим, вёсетёп мар-и? Кур-ха,

чәнах та хам выртан сёртен сөкленетёп. Мана лайәх-лайәх. Тастан... Сулейман тухрә. Мана чәнет. Алләмран ачашшән тытатә. Ах, кур-ха яна, султан тесе хәйән тем тумта та ирөк пур тесе шухәшлатә-им?! Ара, эпё шүтлөрём кәна, эпё сөмьеллә хёрарәм. Те хәранипе, те хам харлаттарнипе вәранса кайрәм. “Мадам”, – сёртөнет мана аләран массажистка сеанс вёсленнине систерсе...

Сервис

Хёрсенчен пёри сәк вәхәтра урамрах юлнәччә – капла та тақта та пулса темән те курнә та, уншән хамам кәсәклә мар, савәннә унта вәл. Ахаль лариччен хайхи хулапа паллашма тев тунә. Хамам вырнашнә лапамран урама тухсан хайхи хәй хысқан хапха патәнчә ларса юлнә икә арсын утнине куратә. Вәл сылтәмәлла – арсынсем ун хысқан, сулахаялла – лешсем те каллех унталла. Пётрёмёр! Аптранипе халәх ытларах сурөкен вырәна утма тәрәтә. Халхинче арсынсем ун патнех пырса... каялла таврәнма сөнөсчә. Хайхискерсем ятарласа яна хуралласа пынә-мән – вырәнтинсенчен никам та ан кўрентёртёр вёсен клиентне. Хамам офисне таврәнсан вара Интернетпа та тўлевсёр усә курма ирөк панә, чейпе те хәналанә – тулөк ништа та ан кай, хулапа пөччен ан суре. Вәт, сервис! Арабсем патне цивилизация ситнә-мән.

Пёррёмөшсем, иккёмөшсем...

Арсынпа хёрарәм хутшәнвё пирки сәмах хускатнә май кәшт ытларах сырса хәварам – кунта ытти мәсәльмансен пекех вәл, анчах та туризм

аталаннине пула ют сёртен килекенсене никам та чулпа пемест. Савәнпа та хулапа таләкөпех кёске йөмпе те пёр шиксөрех суреме пулатә. Хәйсен хушшинче кушне кәна хәварса хупланса сурөкен хёрарәмсем те пур. Вёсен арсыннисем шалпар сипуш тәхәнащә, сухал үстерөсчә. Европа стильне суйлакан та сахал мар Мароккара. Ирөклә тәхәнакансен шухәшөпе, пёррёмөшсем – фанатиксем. Халәх йәли-йөркине сирөп пәхәнакансем вара иккёмөшсене сутәнчәксемпех танлаштарәсчә...

Кәшкәр-ан кәшкәр...

Хёрсем те ирөке тухнә. Халё мәсәльмансем, темищә арәма сөмийи-мөнөпех тытса тәмәшкән укси-тенки ситсен те, авланас шухәшпа... мәшәр-ёсемпе канашлащә – пёррёмөш арәмё ирөк памасәр теприне илсе пыма юрамасть кил-сурта. Анчах та сәпла тумта арсын хәй те васкамасть-тёр: уйрәлас-тәвас тесен “галак!” кәшкәрнинчен усси сахал – пётём пурләх арәма юлатә. Савәнпах-тәр Мароккара сөмьесем арканасси вәй илсе пыратә. Анчах та Европа модие кунта та ситнине ахальтен асәнмарәм. Каччәсем тата айван тетёр-и? Халё вёсем контрактсәр туй тумасчә, малтан пулас мәшәрне унта алә пусма ыйтащә.

Ашшә кам?

Сәпах та хёр чысө модәрән тухман-ха кунта, вёлтрен кайкә суратасран тур сыхлатәр. Ачан ашшә пулмасан саккунпа килёшүллән яна ят хуртармащә. Ятсәр ача шула мәнле кайё? Больницәра яна кам йышән? Социаллә пёр программа та, паллах, ун валли мар. Сәпла пепке саккун айккинче тәрса юлатә.

Упәшки вилсен сәмрәк хёрарәм ятарлә сипуш тәхәнса сурет, савән тәрәх пөлөш арсынсем вәл халё ирөклә иккенне пөлөсчә. 40 кун хывмасть сәк тумтире тәләх арәм – мәшәрөнчен сие юлнә тәк сәк вәхәтра паллә пулатә-сөке. Анчах вилнә упәшкинчен ача кётни хёрарәма тепёр хут качча тухма чәрмантармасть – яна халё илемөшөн е ыттишөн мар, упәшкин сывәх тәванөсем ачисене ура сине тәрәтма пулшмәшкән арәм пулма ыйтащә. 40 кун тәхтани ачан ашшә кам пулнине паләртма кәна кирлө.

Хёрарәмшән пулсан...

Хулапа усәлса сурөнө май телөнмелле үкерчөк куш телне пулчә. Хёрарәмсем сыран хёрринче такам шәм-шаккине кәшласа ларнә хушәра арсынсем ача пәхәсчә: пөчөккисене кўмере төксе сурөсчә, асләрахисене – савәтса. Пепке канәс-сәрланса макәрма пусласан амәшөн куш харши те йәшәлт та тумастә – ачана ләплантармәшкән турөх ашшә ыткәнәт. Ресторанра икә пөчөк ачаллә сөмьөпе пёр вәхәтра апатланма тур килчә. Ачасем залра ирөклән чупса сурерөс – “унта ан кай”, “яна ан тыт”, “төк лар” тени пачах илтөнмерё. Сикелесен-сикелесен, урайне вуртса йәваланса ывәннә хысқан кёсөнни, 2-3 сүлтискер, йөрмөшме пусларё. Апатланакансене кансёрлес мар тесе ашшә вёсене урама илсе тухрә те каллех... ирөке ячә. Лешсем сүллө чул карта тәрәх та чупасчә. Укессинчен епле хәрамащә? Сәк самантра амәшө енне саврәнса пәхмасәр чун чәтмарё. Хёрарәм ләпкән кәна турилкинче чакаланса ларатә. Упәш-кипе ачисене хәт чурөчөрөн те сәнамасть исмасса. Телөнмелле. “Суратса панә – пәхәр!” – тещә-ши кунти хёрарәмсем е арсынсем арәмөсем вёсенчен уйрәласран сәв тери хәращә-ши?

Ситес номерте авалхи хулана Марракеша пёрле ситме Рита АРТИ шантаратә.

Авторән тата Интернетран илнө сән үкерчөксем.

Агадир Марокко кәнтәр-хөвел анәс пайёнчә Атлантика океанё хёрринчә сёр-шив тёп хулинчен Рабатран 600 сұхрәмра, экономика тёп хулинчен Касабланкәран 500 сұхрәмра вырнашнә. Хула XVI ёмёрте йөркеленнө, анчах та ку тәрәхра 1960 сұлта сёр чётреннине пула тёппипе арканнә, 16 пине яхән сын суртсен ишөлчөкө айне пулса пөтнө. Авалхи Агадиртан крепош пёр пайё кәна сыхланса юлнә. Сәрт тәрринчә сәв вырәнтин кирек епле ёс те пурнәсәлама чарнә – вәл пёрлехи масар пек упранатә. Агадир савәнпах авалләх паллине крепошсәр пушне урәх ништа та сыхласа хәварман – яна сөнөрен сөкленө чух /вырәнне Марокко королё хәй паләртнә/ туризм аталанавне шута илнө. Халё вәл Европа ытти хулинчен уйрәлса тәмасть. Кунта йәлт – туристсем валли: хәна сурчөсем, ресторансем, лавккасем, кахши клубсем, спа-салонсем...

Агадирта сёртме-утә уйәхөсөнчә 50 градуса сити шәрәх пулма пултартатә. Анчах та океан улталатә – усә сил вёрнине пула пачах шәрәх туйәнмасть. Хөвел вара сәв вәхәтра сывәрмасть – сунтаратә кәна. Сәвна сисмесёр сүтә үтлө туристсем туххәмрах писсе сөвөнөсчә.

● АМАШӨ АЧИСЕМПЕ.

● ШКУЛ УМӨНЧЕ.

● МАРОККО ХӨРӨСЕМ.

ТЕЛЕРАДИОПРОГРАММА юна, 20-26

20 тунти кун

1 КАНАЛ	11.30, 14.30, 17.30, 22.00 События 11.50 «Постскриптум» 12+ 12.55 «В центре событий» 16+ 13.55 «Простые сложности» 12+ 14.50, 19.30 Город новостей 15.10 Горькое событие 12+ 16.00, 17.50 Х/ф «ЧИСТО АНГЛИЙСКОЕ УБИЙСТВО» 12+ 18.25 «Право голоса» 16+ 19.45 Т/с «БЫВШАЯ ЖЕНА» 16+ 21.45, 1.35 Петровка, 38 16+ 22.30 «Украина. Война и выборы» 16+ 23.05 Без обмана. «Соль земли Русской» 16+ 0.00 События. 25-й час 21.00 «Время» 21.30 Т/с «ДОМ С ЛИЛИЯМИ» 16+ 23.00 «Вечерний Ургант» 16+ 0.00 «Познер» 16+ 1.15 Т/с «РЭЙ ДОНОВАН» 18+ 1.35 «В наше время» 12+
----------------	--

РОССИЯ 1

5.00 Утро России 9.00 «Похитители Европы» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть 12.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 13.00 «Обойщи случаи» 12+ 15.00 Т/с «СЕРДИЕ ЗВЕЗДЫ» 16.00 Т/с «ПОКА СТАНИЦА СПИТ» 17.30 Т/с «КАМЕНСКАЯ» 18.30 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «КОРОЛЕВА БАНДИТОВ-2» 0.45 «Военные тайны Балкан. Освобождение Белграда» 12+ 1.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
--

РОССИЯ 1

5.00 «Территория заблуждений» 16+ 6.00, 18.00 «Верное средство» 16+ 7.00, 12.00, 19.00 «Информационная программа 112» 16+ 7.30, 13.00 Звонкий ужин 16+ 8.30, 12.30, 19.30, 23.00 «24» 16+ 9.00 «Военная тайна» 16+ 11.00 «Анна Чалпан и ее мужчины» 16+ 14.00 «Тотальная распродажа» 16+ 15.00 «Семейные драмы» 16+ 16.00, 17.00 Не ври мне! 16+ 0.45 «Военные тайны Балкан. Освобождение Белграда» 12+ 1.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ПРИДУРКИ ИЗ ХАЗАРДА» 16+ 4.00 «СЛЕДАКИ» 16+

РОССИЯ К

7.00 «Евроныс» 10.00, 15.00, 19.00, 23.15 Новости культуры 10.15, 14.00 «Наблюдатель» 11.15 Т/с «РАССЛЕДОВАНИЯ КОМИССАРА МЕГРЭ». «РОШ-ОБВЫЙ КАБАК» 12+ 10 «Линия жизни» 13.00 Д/ф «В погоне за белым слепяком» 13.55 Х/ф «КРАХ ИНЖЕНЕРА ГАРИНА» 15.10 Academia 15.55 Д/ф «Свет и тени Михаила Голубина» 16.35 Д/с «Господин премьер-министр» 17.05 Д/ф «Лев Арцимович. Предчувствие атом» 17.45 VI большой фестиваль РНО. Н. Паганини. Концерт №2 для скрипки с оркестром. Солист Иван Починок 18.30 Д/с «Территория дизайна. Голландия» 19.15 Главная роль 19.30 «Сати. Нескучная классика» 20.10 «Спокойной ночи, малыши!» 20.25 «Правда жизни» 20.50 «Острова» 21.30 «Тем временем» 22.15, 23.35 Д/ф «Мама, я убью тебя» 0.15 П.И. Чайковский. Пьесы для фортепиано. Солист Мирослав Куташва 0.50 Д/ф «Культурная Америка в объективе Стива Шпаниро» 2.40 Дж. Гершвин. Распояз в стиле близ. Солист Вадим Руденко
--

РОССИЯ К

6.30 «Евроныс» 10.00, 15.00, 19.00, 23.10 Новости культуры 10.15, 1.55 «Наблюдатель» 11.15 Т/с «РАССЛЕДОВАНИЯ КОМИССАРА МЕГРЭ». «РОШ-ОБВЫЙ КАБАК» 12+ 12.05, 20.25 «Правда жизни» 12.35 «Эрмитаж» 250» 13.00, 22.15 Д/с «Чудеса Солнечной системы» 13.55 Х/ф «КРАХ ИНЖЕНЕРА ГАРИНА» 15.10 Academia 15.55 «Сати. Нескучная классика...» 16.35 Д/с «Господин премьер-министр» 17.05 «Острова» 17.45 Мирная премьера на VI Большом фестивале РНО. Н. Паганини. Концерт для гитары с оркестром. Солист Артем Деревод 18.30 Д/с «Территория дизайна. Голландия» 19.15 Главная роль 19.30 Искусственный отбор 20.10 «Спокойной ночи, малыши!» 20.50 Д/ф «Ода радости» 21.35 «Игра в бисер» 22.30 Д/с «Разговор с Александром Пятюгским» 0.00 Х/ф «МИСТЕР ПИТКИН В ТЫЛУ ВРАГА» 1.25 М. Таривердиев. Концерт для скрипки с оркестром. Солист Гаик Казаян
--

РОССИЯ К

6.00 «НТВ утром» 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.50 «ДНК» 16+ 2.55 Дикий мир 0+ 3.05 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 5.00 Т/с «СУПРУГИ»
--

НТВ

6.00 «НТВ утром» 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.50 «ДНК» 16+ 2.55 Дикий мир 0+ 3.05 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 5.00 Т/с «СУПРУГИ»
--

НТВ

6.00 «НТВ утром» 8.10 «До суда» 16+ 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.55 Квартальный вопрос 0+ 3.00 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 4.55 Т/с «СУПРУГИ»

НТВ

6.00 «Настроение» 8.15 Х/ф «ЗОЛОТАЯ МИНА» 10.55 «Осторожно, мошенники!» 16+
---

21 ытлари кун

1 КАНАЛ	5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15, 14.25 Контрольная закупка 9.45 «Жить здорово!» 12+ 16.00, 17.50 Х/ф «ЧИСТО АНГЛИЙСКОЕ УБИЙСТВО» 12+ 18.25 «Право голоса» 16+ 19.45 Т/с «БЫВШАЯ ЖЕНА» 16+ 21.45, 1.35 Петровка, 38 16+ 22.30 «Украина. Война и выборы» 16+ 23.05 Без обмана. «Соль земли Русской» 16+ 0.00 События. 25-й час 21.00 «Время» 21.30 Т/с «ДОМ С ЛИЛИЯМИ» 16+ 23.00 «Вечерний Ургант» 16+ 0.05 «Моюгой штурм. Атавизмы и рудименты» 16+ 1.50 Х/ф «ИГРУШКА» 12+ 3.20 Х/ф «ЭТО ВСЕ ЧЕТКОЧКИ» 12+ 4.40 Д/ф «Ирина Аввакура. Не родись красивой» 12+ 5.20 Т/ф «Сто вопросов о животных» 12+
----------------	--

РОССИЯ 1

5.00 Утро России 9.00 «Кукзына мать. Итоги» «Стрелы по атому» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть 12.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 13.00 «Обойщи случаи» 12+ 15.00 Т/с «СЕРДИЕ ЗВЕЗДЫ» 16.00 Т/с «ПОКА СТАНИЦА СПИТ» 17.30 Т/с «КАМЕНСКАЯ» 18.30 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «КОРОЛЕВА БАНДИТОВ-2» 0.45 «Следствие по делу полковника Леонидова» 12+ 1.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ПРИДУРКИ ИЗ ХАЗАРДА» 16+ 4.00 «СЛЕДАКИ» 16+

РОССИЯ 1

5.00, 4.30 «СЛЕДАКИ» 16+ 6.00, 18.00 «Верное средство» 16+ 7.00, 12.00, 19.00 «Информационная программа 112» 16+ 7.30, 13.00 Звонкий ужин 16+ 8.30, 12.30, 19.30, 23.00 «24» 16+ 9.00 «Военная тайна» 16+ 11.00 «Женские секреты»: «Я люблю женатого» 16+ 14.00 «Тотальная распродажа» 16+ 15.00 «Семейные драмы» 16+ 16.00, 17.00 Не ври мне! 16+ 20.00, 0.00 Х/ф «БИБЛИОТЕКАРЬ» 16+ 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «РАЗОБЛАЧЕНИЕ» 16+

РОССИЯ К

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чаваш 7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чаваша 8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чаваша 9.00 Утренний гость /на чавашском языке/ 9.30 Активная молодежь 9.45-9.55 Вышла бы я на весь мир узор. Т. Шаркова 11.30-11.50 Вести-Чаваш 14.30-14.50 Вести-Чаваша 06.10, 17.30 Вести-Чаваш 19.35-20.00 Вести-Чаваша

РОССИЯ К

6.30 «Евроныс» 10.00, 15.00, 19.00, 23.10 Новости культуры 10.15, 1.55 «Наблюдатель» 11.15 Т/с «РАССЛЕДОВАНИЯ КОМИССАРА МЕГРЭ». «РОШ-ОБВЫЙ КАБАК» 12+ 12.05, 20.25 «Правда жизни» 12.35 «Эрмитаж» 250» 13.00, 22.15 Д/с «Чудеса Солнечной системы» 13.55 Х/ф «КРАХ ИНЖЕНЕРА ГАРИНА» 15.10 Academia 15.55 «Сати. Нескучная классика...» 16.35 Д/с «Господин премьер-министр» 17.05 «Острова» 17.45 Мирная премьера на VI Большом фестивале РНО. Н. Паганини. Концерт для гитары с оркестром. Солист Артем Деревод 18.30 Д/с «Территория дизайна. Голландия» 19.15 Главная роль 19.30 Искусственный отбор 20.10 «Спокойной ночи, малыши!» 20.50 Д/ф «Ода радости» 21.35 «Игра в бисер» 22.30 Д/с «Разговор с Александром Пятюгским» 0.00 Х/ф «МИСТЕР ПИТКИН В ТЫЛУ ВРАГА» 1.25 М. Таривердиев. Концерт для скрипки с оркестром. Солист Гаик Казаян
--

РОССИЯ К

6.30 «Евроныс» 10.00, 15.00, 19.00, 23.10 Новости культуры 10.15, 1.55 «Наблюдатель» 11.15 Т/с «РАССЛЕДОВАНИЯ КОМИССАРА МЕГРЭ». «РОШ-ОБВЫЙ КАБАК» 12+ 12.05, 20.25 «Правда жизни» 12.35 «Эрмитаж» 250» 13.00, 22.15 Д/с «Чудеса Солнечной системы» 13.55 Х/ф «КРАХ ИНЖЕНЕРА ГАРИНА» 15.10 Academia 15.55 «Сати. Нескучная классика...» 16.35 Д/с «Господин премьер-министр» 17.05 «Острова» 17.45 Мирная премьера на VI Большом фестивале РНО. Н. Паганини. Концерт для гитары с оркестром. Солист Артем Деревод 18.30 Д/с «Территория дизайна. Голландия» 19.15 Главная роль 19.30 Искусственный отбор 20.10 «Спокойной ночи, малыши!» 20.50 Д/ф «Ода радости» 21.35 «Игра в бисер» 22.30 Д/с «Разговор с Александром Пятюгским» 0.00 Х/ф «МИСТЕР ПИТКИН В ТЫЛУ ВРАГА» 1.25 М. Таривердиев. Концерт для скрипки с оркестром. Солист Гаик Казаян
--

НТВ

6.00 «НТВ утром» 8.10 «До суда» 16+ 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.55 Квартальный вопрос 0+ 3.00 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 4.55 Т/с «СУПРУГИ»

НТВ

6.10 Вести-Чувашия 6.24 Анонс передач 6.26 Калмлатан. Ирхи концерт 6.40 Столичный курьер 6.54 Юра саврамё 6.58-7.00 Погода 7.10 Вести-Чувашия 7.23 Панки кун 7.27 Бутье здоровья 7.37 Тусём 7.47 Олимпийские горизонты 7.55-8.00 Юра саврамё 7.58-8.00 Погода 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.55 Квартальный вопрос 0+ 3.00 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 4.55 Т/с «СУПРУГИ»
--

НТВ

6.10 Вести-Чувашия 6.24 Анонс передач 6.26 Калмлатан. Ирхи концерт 6.40 Столичный курьер 6.54 Юра саврамё 6.58-7.00 Погода 7.10 Вести-Чувашия 7.23 Панки кун 7.27 Бутье здоровья 7.37 Тусём 7.47 Олимпийские горизонты 7.55-8.00 Юра саврамё 7.58-8.00 Погода 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 0.55 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 1.55 Квартальный вопрос 0+ 3.00 Т/с «ГОСУДАРСТВЕННАЯ ЗАЩИТА» 4.55 Т/с «СУПРУГИ»
--

22 юн кун

1 КАНАЛ	5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15, 14.25 Контрольная закупка 9.45 «Жить здорово!» 12+ 16.00, 17.50 Х/ф «ЧИСТО АНГЛИЙСКОЕ УБИЙСТВО» 12+ 18.25 «Право голоса» 16+ 19.45 Т/с «БЫВШАЯ ЖЕНА» 16+ 21.45, 1.35 Петровка, 38 16+ 22.30 «Украина. Война и выборы» 16+ 23.05 Без обмана. «Соль земли Русской» 16+ 0.00 События. 25-й час 21.00 «Время» 21.30 Т/с «ДОМ С ЛИЛИЯМИ» 16+ 23.00 «Вечерний Ургант» 16+ 0.25 «Политика» 16+ 1.30 Т/с «РЭЙ ДОНОВАН» 18+ 3.30 «В наше время» 12+
----------------	---

РОССИЯ 1

5.00 Утро России 9.00 «Мир невыславшихся людей» 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть 12.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 13.00 «Обойщи случаи» 12+ 15.00 Т/с «СЕРДИЕ ЗВЕЗДЫ» 16.00 Т/с «ПОКА СТАНИЦА СПИТ» 17.30 Т/с «КАМЕНСКАЯ» 18.30 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «КОРОЛЕВА БАНДИТОВ-2» 0.45 Т/с «Загадки цивилизации. Русская версия». «Новая планета» 12+ 1.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ТРЕНИРОВОЧНЫЙ ДЕНЬ» 16+

РОССИЯ 1

5.00, 4.30 «СЛЕДАКИ» 16+ 6.00, 18.00 «Верное средство» 16+ 7.00, 12.00, 19.00 «Информационная программа 112» 16+ 7.30, 13.00 Звонкий ужин 16+ 8.30, 12.30, 19.30, 23.00 «24» 16+ 9.00 «Военная тайна» 16+ 11.00 «Женские секреты»: «Я люблю женатого» 16+ 14.00 «Тотальная распродажа» 16+ 15.00 «Семейные драмы» 16+ 16.00, 17.00 Не ври мне! 16+ 20.00, 0.00 Х/ф «БИБЛИОТЕКАРЬ» 16+ 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ТРЕНИРОВОЧНЫЙ ДЕНЬ» 16+

РОССИЯ К

6.07-6.10, 6.35-6.41 Вести-Чаваш 7.07-7.10, 7.35-7.41 Утро Чаваша 8.07-8.10, 8.35-8.41 Утро Чаваша 9.00 Утренний гость /на чавашском языке/ 9.30 Активная молодежь 9.45-9.55 Вышла бы я на весь мир узор. Т. Шаркова 11.30-11.50 Вести-Чаваш 14.30-14.50 Вести-Чаваша 06.10, 17.30 Вести-Чаваш 19.35-20.00 Вести-Чаваша

РОССИЯ К

6.30 «Евроныс» 10.00, 15.00, 19.00, 23.10 Новости культуры 10.15, 1.55 «Наблюдатель» 11.15 Т/с «РАССЛЕДОВАНИЯ КОМИССАРА МЕГРЭ». «РОШ-ОБВЫЙ КАБАК» 12+ 12.05, 20.25 «Правда жизни» 12.35 «Эрмитаж» 250» 13.00, 22.15 Д/с «Чудеса Солнечной системы» 13.55 Х/ф «КРАХ ИНЖЕНЕРА ГАРИНА» 15.10 Academia 15.55 Искусственный отбор 16.35 Д/с «Господин премьер-министр» 17.05 «Большые, чем любовь» 17.45 VI большой фестиваль РНО. Дж. Верди. Увертюры и балетная музыка из опер. Дирижер Михаил Плетнев 18.30 Д/с «Территория дизайна. Голландия» 19.15 Главная роль 19.30 «Абсолютный слух» 20.10 «Спокойной ночи, малыши!» 20.50 Д/ф «Механика судьбы» 21.35 Власть факты. «Юмор-дело серьезное» 22.30 Д/с «Разговор с Александром Пятюгским» 0.00 Х/ф «МИСТЕР ПИТКИН ВВЕРХ ТОРМАШКАМИ» 1.25 М. Мусоргский. «Картины с выставки» Солист Денис Маушев
--

НТВ

6.00 «НТВ утром» 8.10 «До суда» 16+ 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Байер» (Германия) - «Зенит» (Россия) 0.45 «Лига Европы УЕФА. Обзор» 1.15 Т/с «БРАТАНЫ» 3.10 «Дачный отчет» 0+ 4.15 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 5.05 Т/с «СУПРУГИ»
--

НТВ

6.00 «НТВ утром» 8.10 «До суда» 16+ 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Футбол. Лига чемпионов УЕФА. «Энорт» (Португалия) - «Динамо» (Россия) 0.45 «Лига Европы УЕФА. Обзор» 1.15 Т/с «БРАТАНЫ» 3.10 «Дачный отчет» 0+ 4.15 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 5.05 Т/с «СУПРУГИ»

НТВ

6.00 «НТВ утром» 8.10 «До суда» 16+ 9.15, 10.20 Т/с «ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА» 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 Сегодня 10.30, 14.30, 17.30 Обзор. Чрезвычайное происшествие 11.55 Суд присяжных 16+ 13.20 «Суд присяжных. Окончательный вердикт» 16+ 14.55 «Прокурорская проверка» 16+ 16.30 Х/ф «ЛУЧШИЕ ВРАГИ» 18.00 «Говорим и показываем» 16+ 20.00 Т/с «КАРПОВ. СЕЗОН ТРЕТИЙ» 22.00 «Анатомия дня» 23.00 Футбол. Лига Европы УЕФА. «Энорт» (Португалия) - «Динамо» (Россия) 0.45 «Лига Европы УЕФА. Обзор» 1.15 Т/с «БРАТАНЫ» 3.10 «Дачный отчет» 0+ 4.15 Т/с «ПРОСНЕМСЯ ВМЕСТЕ?» 5.05 Т/с «СУПРУГИ»
--

НТВ

6.00 «Настроение» 8.15 Х/ф «ПРОКИРОВАК В ДЛИННУЮ СТОРОНУ» 12+
---

23 кёшнери кун

1 КАНАЛ	5.00 «Доброе утро» 9.00, 12.00, 15.00, 18.00, 0.10, 3.00 Новости 9.15, 14.25 Контрольная закупка 9.45 «Жить здорово!» 12+ 16.00, 17.50 Х/ф «ЧИСТО АНГЛИЙСКОЕ УБИЙСТВО» 12+ 18.25 «Право голоса» 16+ 19.45 Т/с «БЫВШАЯ ЖЕНА» 16+ 21.45, 1.35 Петровка, 38 16+ 22.30 «Украина. Война и выборы» 16+ 23.05 Без обмана. «Соль земли Русской» 16+ 0.00 События. 25-й час 21.00 «Время» 21.30 Т/с «ДОМ С ЛИЛИЯМИ» 16+ 23.00 «Вечерний Ургант» 16+ 0.25 «Политика» 16+ 1.30 Т/с «РЭЙ ДОНОВАН» 18+ 3.30 «В наше время» 12+
----------------	---

РОССИЯ 1

5.00 Утро России 9.00 «Шарль де Голль. Его Величество Президент» 12+ 9.55 «О самом главном» 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.30, 14.30, 17.10, 19.35 Местное время 11.50, 14.50 Вести. Дежурная часть 12.00 Т/с «ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ» 13.00 «Обойщи случаи» 12+ 15.00 Т/с «СЕРДИЕ ЗВЕЗДЫ» 16.00 Т/с «ПОКА СТАНИЦА СПИТ» 17.30 Т/с «КАМЕНСКАЯ» 18.30 «Прямой эфир» 12+ 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с «КОРОЛЕВА БАНДИТОВ-2» 0.45 Т/с «Загадки цивилизации. Русская версия». «Новая планета» 12+ 1.45 Т/с «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ» 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ТРЕНИРОВОЧНЫЙ ДЕНЬ» 16+
--

РОССИЯ 1

5.00, 4.30 «СЛЕДАКИ» 16+ 6.00, 18.00 «Верное средство» 16+ 7.00, 12.00, 19.00 «Информационная программа 112» 16+ 7.30, 13.00 Звонкий ужин 16+ 8.30, 12.30, 19.30, 23.00 «24» 16+ 9.00 «Военная тайна» 16+ 11.00 «Женские секреты»: «Я люблю молодых» 16+ 14.00 «Тотальная распродажа» 16+ 15.00 «Семейные драмы» 16+ 16.00, 17.00 Не ври мне! 16+ 20.00, 0.00 Х/ф «БИБЛИОТЕКАРЬ» 16+ 21.50 Дорогая передача 16+ 23.30 «Смотреть всем!» 16+ 1.50 Х/ф «ТРЕНИРОВОЧНЫЙ ДЕНЬ» 16+
--

РОССИЯ К

АПАЧĔ ТУТЛĂ ПУЛТĂР

Каван катлечĕ

1 килограмм каван, 3 сĕр улми, 1 кишĕр, 4 сĕмарт, сĕнĕх, тавар, пĕрĕс кирлĕ.

Пĕсĕрнĕ сĕр улмине тĕмелле. Каванпа кишĕре теркĕламалла. Сĕмĕссене сĕмартпа, таварпа, пĕрĕс-спа, сĕнĕхпа пĕтрятмалла. Хутĕшран катлет тумалла. Кашнине малтан кĕпĕклантарнĕ сĕмартана чиксе кĕлармалла, унтан сухарипе йĕвалламалла. Каван катлетне тип сĕпа ашаламалла.

Каван варенийĕ

1 килограмм каван, 1 килограмм лимон, 1 килограмм апельсин, 1 килограмм сахĕр кирлĕ.

Апельсинпа лимона сĕпа типĕтмелле те тĕрĕхле таватĕ пая уйĕрмалла, турамалла. Каван хуппипе вĕрринчен тасатса турамалла. Сĕмĕссене сахĕр ярса пĕтрятмалла, сĕткенĕ тухиччен тĕхтамалла. Пĕчĕк сĕлам сĕнче сĕр сехет вĕретмелле, кĕпĕкне илсе тĕмалла. Сивĕсен варение тепĕр хутчен сĕлам сĕне лартмалла, пĕсĕрмелле.

Сийлĕ сĕр улми

Пысĕк 2 сĕр улми, 50 грамм хытĕ сыр, 2 помидор, тавар, пĕрĕс, майонез кирлĕ.

Сĕр улмине шуратса пĕсĕрмелле, хулĕн саврашкесемпе касмалла. Сатмана хумалла. Кашни татĕка таварпа пĕрĕс сапмалла, майонез сĕрмелле. Сыр, саврашкеласа туранĕ помидор татĕк хумалла. Духовкĕра пĕсĕрмелле, ешĕл сĕмĕсепе илемлетмелле.

Пахча сĕмĕс запеканки

Тĕрĕхле 2 каван, 1 цуккини, 2-3 помидор, тип сĕ, вĕтетнĕ сухари, 2 пуç сухан, 3 апат кашĕкĕ сĕнĕх кирлĕ.

Каванпа цуккини хуппине шуратмалла та тĕрĕхле сĕхен касмалла. Татĕксене рулет евĕр чĕркемелле. Помидорсене те саврашкан тура-

са рулет евĕр чĕркемелле. Савĕта тип сĕ сĕрмелле, сухари сапмалла, рулетсене тĕрĕхле вырнаштармалла. Сухана шуратса 4-6 пая касмалла та рулетсен хушшине чикмелле. Сĕр пуç сухана вĕттĕн турамалла, тип сĕпа ашаламалла. Уйĕрмĕн тип сĕпа сĕнĕх ашаламалла, сĕрличчен шыв ямалла, сухан хушмалла, рулет сĕне сапмалла. Апата 180 градуса сити хĕртнĕ духовкĕра сĕр сехет пĕсĕрмелле.

Лимон сĕткенĕпе пĕшĕхланĕ купĕста

500 грамм купĕста, 50 грамм выльĕх сĕвĕ, сĕр лимон сĕткенĕ, тавар, пĕрĕс кирлĕ.

Туранĕ купĕстана выльĕх сĕвĕ сĕрсе хĕртнĕ сатмана ямалла. Тавар, пĕрĕс, лимон сĕткенĕ хушса сĕмĕселиччен пĕшĕхламалла.

Пахча сĕмĕс салачĕ

300 грамм сĕр улми, 300 грамм кишĕр, 200 грамм купĕста, 2 хĕрлĕ кашман, 1 пуç сухан, 4 сĕмарт, 200 грамм майонез, тавар кирлĕ.

Сĕр улмине, кишĕре, хĕрлĕ кашмана, сĕмартана пĕсĕрмелле, теркĕпа вĕтетмелле. Туранĕ купĕстана вĕри шыва чиксе кĕлармалла. Сухана, ыхрана турамалла. Сĕмĕссене майонезпа тавар хушса пĕтрятмалла.

Рулет

1 килограмм пулĕ, 3 сĕмарт, 2 кишĕр, 3 пуç сухан, 100 грамм услам сĕ, тавар, пĕрĕс, тĕхĕмлĕх, илемлетме 1 лимон, укроп, майонез, порей сухан, шур сĕрли кирлĕ.

Пулĕ тавар янĕ шывра пĕсĕрмелле, тасатса алĕпа вĕтетмелле. Кишĕре сĕмартана пĕсĕрмелле, таваткалласа турамалла. Вĕтетнĕ сухана услам сĕпа ылтĕн тĕс сапиччен ашаламалла. Пулĕ кишĕрпе, сĕмартпа, суханпа ашаламалла, тавар, пĕрĕс, тĕхĕмлĕх ярса пĕтрятмалла. Хутĕша тĕпелте усĕ куракан пленка сĕне хумалла, савĕрмалла, 1 сехетлĕхе сивĕтмĕше лартмалла. Рулета илемлетме ан манĕр.

ПСИХОЛОГ ПУЛĔШĔВĔ

«Пурнĕсшĕн...»

«Илем курса сĕресе вилĕ-мрен чĕрĕлтĕм, сĕнĕрен суралтĕм», – тенĕчĕ пĕр хĕрĕрĕм шысĕран сипленни пирки хавхаланса каласа кĕ-тарнĕ май. «Санкт-Петербургри хĕрĕм патне выльĕх-чĕрлĕхе сутсах тухса кайрĕм. Хулара, музейсенче хавхаланса сĕрерĕм. Хĕпартланулĕ кĕмĕл шысĕпа кĕрешме пулĕшрĕ те», – хушса хунĕчĕ вĕл.

Чылайĕше шысĕ чирне приговор вырĕнне йышĕнĕ. Паллах, савĕнĕслĕ хыпар мар ку. Анчах пусĕрĕнчĕ кĕмĕл чире пушшех йывĕрлатать, шала ярать. Савĕнĕх сиплев ĕнĕсĕсси тухтĕрсенчен сĕс мар, чирлĕ сĕнран хĕйĕнчен те килет. Медицина чирпе пĕтĕм вĕй-хĕватпа кĕрешме вĕретет. Сĕк тĕллевпе психологи пулĕшĕвĕ сĕнет.

Кĕсĕлхи пуш уйĕхĕнче Республикари онкологи диспансерĕнче /Гладков урамĕнчи 31-мĕш сурт/ психологи пулĕшĕвĕ паракан центр усĕлнине хĕсĕтра пĕлтернĕчĕ. Республикари хĕрĕрĕмсен канашĕн пусĕрĕвĕпе йĕркелĕнĕ «Пурнĕсшĕн» проект ЧР Экономика министерствин

гранчĕпе пурнĕсланать. Татьяна Владимировĕпа Анна Андреева психологсем чирлисене, вĕсен таванĕсене кĕмĕл-туйĕма тĕрĕс йĕркелеме пулĕшĕсĕ, паха сĕнĕ-канаш параçсĕ.

Центр хĕйĕн ĕсне тĕрлĕ енлĕ пурнĕслать. Куллен пыракансене те йышĕнĕ вĕл. Унсĕр пусне кунта Пациентсен шкулĕ ĕслет. Уйĕхсĕрен тĕрлĕ хуларан килекен специалистсем уйĕрĕм темĕпа лекцисем ирттерĕсĕ, уйĕтсене хуравлаçсĕ. Сĕмах май, сĕтес каласу темине пациентсем хĕйсем палĕртаçсĕ. Каласу «савра сĕтел» хушшинче иртет.

Психолог пулĕшĕвĕ кирлине туйкансем асĕнĕнĕ больницĕри 223 пĕлĕме пыма пулĕтараçсĕ. Кунта вĕсене ĕнланакан, алĕ паракан тупĕна-тех.

Иртнĕ эрнере «Пациентсен шкулне» пыршĕ шысĕсипе куçа-куçĕн тĕл пулнисем пушĕнчĕ. Кĕлеткене тасалĕхрĕ тытмалли, апат-сĕмĕсе тĕрĕс суйласа сĕессе пирки пычĕ каласу.

Татьяна НАУМОВА.

ВУЛАКАН СĔНЕТ

Шĕши куршанĕкĕ

Кĕсĕл сурта шĕши нумай иленчĕ. Кушак усраймастпĕр – мĕшĕрĕн аллергия. Хими мелĕпе усĕ курма та шикленетĕп. Юрĕтĕ юнашарта пурĕнакан кинемей лайĕх сĕнĕ пачĕ. Йĕкехĕре таврашĕ шĕши куршанĕкĕн шĕршине юратмасть иккен. Унпа пĕрт-сурта кĕшлакан чĕр чунтан сыхлама ĕлĕкрĕнĕх усĕ курнĕ. Унпах карапсенчи шĕшисене те хĕваланĕ теçсĕ. Шĕрша чĕтаймасĕр таватĕ уралĕскерсем шыва сикнĕ пулат. Кĕршĕ канашĕпе усĕ курса курĕк вĕррине тĕрлĕ кĕтессе пĕрахрĕм. Чĕн та, шĕшисем чупма пĕрахрĕс.

О.ЯКОВЛЕВА.
Шупашкар районĕ.

Кĕмпа сивĕтмĕшре те типет

Нумаях пулмасть кĕмпана сивĕтмĕшре типĕтме май пуррине пĕлтĕм. Питех те сĕмĕл. Хут сĕне сийĕн-сийĕн сарса вырнаштармалла ĕна. Пĕрер эрнере сĕмĕсе банкĕна пуçтарма юрĕт. Кун тек типĕтсен кĕмпа тутипе шĕршине сухатмасть, хытмасть те.

С.СОКОЛОВА.
Сĕмĕрле районĕ.

Сĕкар витĕмĕ

Сĕрланĕ стенана е обоя сĕ сирлĕннĕ е хура алĕпа тытнĕ вырĕнсене йĕпе сĕтĕкпе ниепле те сĕса тасатма сĕк. Уйĕрмах – обоя сумалли йышши пулмасан. Эпĕ вара сĕк йĕрсене сĕкарпа сĕтĕрса тасататĕп. Ку меслетпе тахсантанпах усĕ куратĕп.

Л.МАТВЕЕВА.
Канаш хули.

Шĕл тасатмалли сĕппе

Ачасен сĕс мар, хамĕр тумтир сĕнче те тĕмесене час-часех сĕнĕрен лартма тивет. Сĕп часах сĕйĕнсе пĕтнине татĕлса ĕкĕсĕ вĕсем. Пĕррехинче шĕл тасатмалли сĕппе усĕ курса пĕхма шут тытрĕм. Вĕл сĕп-сĕнче пулин те питĕ чĕтĕмлĕ. Тĕмесем те татĕлса халтан ямасĕсĕ. Халĕ ачасен сумкисене, сунĕкĕсене те савĕнпах сĕлетĕп. Хулĕн сĕппен те пахарах вĕл.

И.ДМИТРИЕВА.
Йĕпреç районĕ.

СЫВЛĔХ

Варикозран – ыхра сĕвĕ

Шурĕ хупĕллĕ ыхрана вĕтетсе услам сĕпа /1:2/ пайпа. пĕтрятмалла. Сывĕрма выртас умĕн хутĕша юн тымарĕ тапса тухнĕ вырĕна сĕрмелле, лайĕх чĕркемелле. Ирхинче урана ĕшĕ япала тĕхĕнмалла.

Сыпĕсем ыратсан

Ура сыпписем ыратсан сĕк бальзам пулĕшмалла. ĕна хĕтĕрлеме эмаль савĕта сĕр литр йĕтĕн сĕвĕ, 10 грамм вĕтетнĕ прополис ямалла та пĕтрятнĕ май 70 градуса сити вĕрилентермелле. Сĕрĕхтармалла та сыпĕсене сĕтĕрмалла.

Чĕр куçси ыратнине ирттерме ыхра настойĕ пулĕшĕт. 1 стакан шурĕ эрехе 100 грамм вĕтетнĕ ыхра, 1 кĕленче прополис настойĕ, 50 грамм пыл ямалла. ĕшĕ вырĕнта 10 кун лартмалла. ĕна ирхипе кĕнтĕрлахи апат тата сывĕрма выртас умĕн сĕр сехет маларах 1-ер чей кашĕкĕ ĕсметле.

Пыл массажĕ те усĕллĕ. Кашни алла пĕрер чей кашĕкĕ пыл илмелле те чĕр куçсисене сĕтĕрмалла.

Пĕвере – сĕлĕ

Чылай чир организмра таса марлĕх пухĕннипе, шлак тухса пĕтменнипе пуçланать. Пĕвер те саплах. Савĕнпах ĕна султĕлĕкне икĕ хутчен тасатни пĕсĕк пулĕмĕ.

3 стакан сĕлле лайĕх сĕса 4 литр сивĕ шыва ямалла, 3 апат кашĕкĕ хурĕн кĕчки тата 2 апат кашĕкĕ кĕтмĕл сĕлси хушмалла.

Тĕттĕм вырĕнта кун каçармалла. Сав вĕхĕтрах тепĕр эмаль савĕтра 1 литр шыва 1 стакан шĕлан сĕрли ярса 10 минут вĕретмелле. ĕна та сĕр каçармалла.

Сĕлĕ шывне 15 минут вĕретмелле. 45 минут лартнĕ хыçсĕн сĕрĕхтармалла, тĕрĕлтарнĕ шĕлан шывĕпе хутĕштармалла. Хутĕша сивĕтмĕшре упрама юрĕт. ĕна апат умĕн сĕр сехет маларах 150-шар миллилитр кунне таватĕ хутчен ĕсметле. Сиплев курсĕ – 10 кун.

Экземĕран

3 асĕрхан мĕйĕрне хуппипех духовкĕра хĕмĕрланиччен пĕсĕрмелле. Сивĕсен мĕйĕра авĕртмалла, 1 чей кашĕкĕ пулĕ сĕвĕпе пĕтрятмалла. Сĕк хутĕша ут чире кайнĕ вырĕна сĕрмелле.

Пуç ыратсан

Пуç ыратни эмел ĕссен те иртмесен лимонпа пĕтнĕк сĕвĕсемпе сипленсе пĕхĕр. Эфир сĕвĕсене хутĕштармасĕр усĕ курма юрамасть. Ку тĕллевпе тулĕ тĕввисен /зародыш/ сĕне илме пулат. 2 апат кашĕкĕ сĕ сĕне пĕрер тумлам лимонпа пĕтнĕк эфирне тумлатмалла. Хутĕшпа тĕнлава, сĕмкана, хĕлха хыçне, ĕнсене сĕрме юрĕт. Пуç ыратма пĕрахисĕр пуçне юн пусĕмĕ йĕркелĕнĕ, пуç савĕрнĕмĕ. Савĕн пекех эфир сĕвĕсене ĕшĕ шыва тумлатса пĕлĕме те лартма пулат.

Сипленме пуçличчен малтан тухтĕрпа канашламалла.

ПАХЧА СĔМĔС

Йĕран тулли купĕста

Авĕн вĕсĕпе юпа уйĕхĕн сурри – купĕста касмалли вĕхĕт. Хĕле валли упрама палĕртса хунисене туни вĕсĕнчен кучана амантмасĕр касасĕсĕ. Тымарĕнчен тасатса путвала е тĕп сакайне /нĕхрепе/ хураçсĕ. Типесрен тымарĕпех сĕр е хĕйĕр ĕшне чикĕсĕсĕ. Е тунинчен икшер пуç сыхса каштаран кутĕн лайĕх хĕл

Купĕста йывĕç сентре сĕнче те лайĕх хĕл каçать. Ун пек сĕрте сывлĕш пур енчен те куçать. Ытлашши нĕрĕкрĕн хĕтĕлас тесен улĕм сарма та юрĕт. Сĕмĕсе икшер-виçшер

ретĕн шахмат йĕркипе вырнаштарасĕсĕ.

Купĕста – сивве чĕтĕмлĕ пахча сĕмĕс. Кĕркунне сĕнтĕлĕк шĕнтма пуçласан вĕл тата вĕйлĕрах усет. Тĕм уки те хĕрушĕ мар. Савĕнпа та ĕна пуçтарса кĕртме васкамалла мар. Хĕш-пĕр сортĕн, сĕмахран, «Колобок», брюссель купĕстин, сивĕпе тути тата лайĕхланать. Сĕмсĕрех те шурĕ кучанлисем, тĕслĕхрен, «Коломенская», «Швейнфуртская» йышшисем, сивве юратмасĕсĕ. Шĕнĕрĕн хĕвĕртах сĕрме тытĕнаçсĕ.

ВӱТ, ТӲНЧЕ!

Ялтан хулана кайнӱ чухне паллашнӱччӲ Кольӱпа. Автобус район центрне чарӱнсан юнашар ларкӱч сине илемлӲ каччӱ вырнасрӲ. Аптӱракан йышши пулмарӲ курӱнатъ ман кӱршӲ – часах сӱлтав тупса сӱмах пусарчӲ. Сапла паллашрӱмӱр. Хулана ситиччен хамӱр пӲр-пӲрне тахсанах пӲлнӲн туйӱнма пусларӲ. Вӱрӱм сула кӲскетсе тем пирки те сӱмахларӱмӱр. Вокзалта уйрӱлас умӲн тӲл пулма каласца татӱлтӱмӱр.

Сав касах шӱнкӱ-равларӲ Коля, нумай кӲттермерӲ. Усӱлма чӲнчӲ. ЭпӲ хирӲслешшӲнине кура ылтӱн кӲркуннепе киленме иккӲн парка кайма йкӲтлерӲ. Чӱн та, уяр кунпа мӲншӲн савӱнас мар? КилӲшрӲм.

ЭпӲ ун чухне виссӲмӲш курсра вӲренеттӲм. Коля манран чылай аслӱрахи сӱнӲнчене палӱратчӲ. Вӱтӱра сывхаракан чипер яш халӲ те сӲмье савӱрман пулсан, эппин, унра темӲнле кӱлтӱк пур. Савӱнпах хамран аслӱ йӲкӲтсемпе хутшӱнма шикленеттӲм.

– Савнипе усӱлас сӱрес вырӱнне халӲ акӱ манпа вӱхӱтна ирттеретӲн. Кайран мӲн тесе тӱрре тухӱн? – тӲпчерӲм тӲл пулсан.

Нумай сул сӱренӲ хысӱсӱн уйрӱлса кайнине пӲлтерчӲ вӱл.

– Анне Ӳне савать те хунямӱшне тиркерӲ пуль, – шӱтлеме пӱхрӲ вӱл. – ТӲрӲссипе, уксалӱрахи тӲлне лекрӲ, – хушрӲ савӱнасне пытарса.

ЭпӲ чунне текех пӱлхатмарӱм. Савнисем пирки ыйтса канӱсӱрлантармарӱм.

Куллен мар пулин те час-часах шӱнкӱравларӲ вӱл. Яланхилле усӱлма чӲнчӲ. ЭпӲ вара кашнинчех шиклене-шиклене тухрӱм. Ырӱ кӱмӱллӱскер хӱине сӱпайлӱ тытатъ пулин те унра ясарлӱх пурри сисӲнетчӲ. Манпа хӱине йӲркеллех тыткалатчӲ-ха. Чуп тума мар, савӱтанмастӱмӱр та. Сапах кусӲ темӲнле расна сӱталса сӱсетчӲ.

ПӲррехинче мана вӱл юлташӲн суралнӱ кунне уявлама чӲнчӲ. ИккӲленсен те килӲшрӲм. Сав кун Коля хӱине яланхиллех лӱпкӱ та сӱпайлӱ тытрӲ. Анчах мана темӲн сисчӲвлентерчӲ.

– Микула, эсӲ мӲн, майрапа килнӲ тесе пӲр черкке те ӲсместӲн-им? Епле касарӱлатъ хӲр умӲнче, – каласрӲ аванах хӲрӲнкӲленнӲ тусӲ.

– ӲсместӲп эпӲ, ӲсместӲп, – кӲскен хуравларӲ пӲлӲшӲм.

Ун чухне эпӲ ӱна сигарет туртнине те пӲрремӲш хутчен куртӱм. «Ӳски путсӲр мар-ши?» – суралчӲ вӱрттӱн шухӱш.

Паллашнӱранпа икӲ уйӱх та иртрӲ. Мускава Ӳслеме сӱрекен юлташӱмпа тепӲр чухне телефонпа каласкаларӱмӱр.

– ТӲл пулма хирӲс мар-и? ХалӲ урамра сивӲ ӲнтӲ, кафене кайса ларӱпӱр, – терӲ Чӱваш Ене таврӱннине систерсе.

Палӱртнӱ вырӱна вӱхӱтра ситрӲм. Анчах кӱмӱл тӱрех хусӱлчӲ – Коля хӲрӲнкӲ кӲтсе илчӲ.

– Юлташсем сине тӱрсах хистерӲс те, – тӱрре тухрӲ.

Кафере те эрех илчӲ хӱй. Малтанах хама лӱпкӱ тытма тӱрӱшрӱм пулин те Коля усӲрӲлсе пынӱ май ытларах та ытларах сӱпӲлтетни, сасӱ хӱпартса каласни, усал сӱмахсемпе сын умӲнчех перкелешни вӲчӲрхентерчӲ. Кун пирки асархаттарасшӱн пултӱм та – мана та хыттӱн савар хупма хушрӲ. Унран часрах хӱпмалли меслет шырама пусларӱм.

– Вӱтӱра ситиччен пур пӲр авланма шантарнӱ эпӲ аннене. Мана качча тухатӱн-и? ЭпӲ сана пӲрре курсах килӲштертӲм, – йӱпшӱнма пусларӲ ман сума.

Качча тухма-и, текех каласассӱм та сук. Каяс тесе тӱма пикентӲм те тытса чарчӲ. Манран юлмастӱп тет. Чей Ӳсме хӱнана пырасшӱн. Вӱрттӱн шухӱшне те кус хӲссе систерет.

Каферен пӲрлех тухса утрӱмӱр. ХирӲс чӲнме хӱратӱп. УсӲртен темӲн те кӲтме пулатъ-ске. Ара, официанткӱна сӱртмалли час паманшӱн та епле вӱрсрӲ. Пусарма сӲр тӲрлӲ шухӱш – епле хӱпмалла? Вӱл вара сӱлӲмпе сӲрнӲ пек уйрӱлма пӲлмест. Ыталасшӱн-чуп тӱвасшӱн сулӱхатъ тата мур илесшӲ! Кӱштах усӱлас килет тесе Атӱл хӲрне илсе ситертӲм ӱна. Хамӱн пӲр нуша – тармалла. Утсан-утсан, кӱлмек тавра саврӱнсан кус тӲлне пушатмӱш пулчӲ.

– Саканта кӲресчӲ, – кус хӲсетӲп.

– Мана та пӱсмасть, – тет «савни».

ЭпӲ сакана сӲс кӲтнӲ тейӲн. ТӱлерӲм те вӱл алак хупасса сӱнарӱм. Куслан сухалсанах тухса тартӱм. Чарӱнӱва вӲстерсе ситнӲ пек физкультурна урокӲнче те чупман-тӱр. Ман телее, шӱпах кирлӲ троллейбус чарӱнчӲ. Киле ситсен те часах лӱпаланаймарӱм. ЧӲрем темччен кӱлт-кӱлт! тапрӲ. Юратъ хам ӱстарях пурӱннине каламан. МӲн хӱтланчӲ-ши пушатмӱшра мана шыраса?

Ун хысӱсӱн текех шӱнкӱравлармарӲ. ЭпӲ те хамран аслӱ йӲкӲтсемпе урӱх каласмарӱм. Хусахсен Ӳски путсӲррине ӱсӱмра яланлӱхах сирӲплетрӲм.

Нумаях пулмасть куртӱм ӱна. МӱшӱрӲпте тата икӲ ачипе Атӱл хӲрринче сӱретчӲс. Мухмӱрлӱскер эпӲ юнашар иртнине асархамарӲ те.

Анна НИКОЛАЕВА.

**Савни тинех
семье савӱрчӲ**

Автобуса кинемейсем каласни хӱлхана кӲчӲ. «Апла та капла, иккӲмӲш ача суратнӱ. Уйрӱлса тухма шухӱшлассӲ», – такам пирки пулсӲсӲ-ха. Кирлех-и мана? Анчах тӱхта-ха, эпӲ паллакан сынсем сӱнчене каласмассӲ-и? Чӱнласах та сапла. Манӱн «савни» кӱшлассӲ!

Савни тени те тӲрӲс мар-ха. Эпир Сашукпа ниӱхӱсан та туслӱ пулман. ПӲр-пӲринпе сывлӱх сун-нисӲр пусне урӱх пӲр сӱмах та хускатман.

ПӲр школта вӲрӲннӲ тӲк, тен, каласатӱмӱр та пулӲ. Анчах вӲсен сӲмьи пирӲн яла Саша школ пӲтерсен сӲс кусса килчӲ. Тӱрех сурт-йӲр хӱпартрӲс. Шӱпах нимере паллашрӱмӱр та унпа. Каникул вӱхӱтӲнче колхоз хирне пӲр-пӲр Ӳсе тухсан курнӱскаланӱ ӲнтӲ – тракторпа сӱретчӲ вӱл.

Кӱштахран Саша ман сине сӱнавлӱн пӱхнине туйрӱм. Мана сака питех те иментеретчӲ. Ун умӲнче сахалрах курӱнма тӱрӱшаттӱм. Усерехпе те нумай вӱтантарнӱ вӱл мана. Касхине клуба пустарӱнсан та вӲсен умӲне иртмеллеччӲ. ТепӲр чухне те юри пӱрчӲ умне тухса ларатчӲ – сӱмах чӲнмесӲр ирттерместчӲ. Хӱй вара темшӲн урама тухсах сӱреместчӲ. Клубра ӱна питех те сайра сӲс курма пулатчӲ. Ара, урӱх ялта вӲрӲннӲскерӲн тусӲсем сайрарахчӲ. ПӲччен сӱресси килмен ахӱр.

Кӱнтӱрла пӲр-пӲр Ӳсепе ял тепӲр вӲсепе кайма тивсен те ӱна курасран сехре хӱпатчӲ. Вӱл тилмӲрсе пӱхнинчен мӲншӲн савнашкалах хӱранӱ-ши? ХалӲ хамран хам кулатӱп. Ара, пӱхтарин.

Вӱл ӱна мар, ашшӲ те сӱнатчӲ мана. ПӲр-пӲр кӱршӲре пысӱк Ӳс тунӱ чух пӲрле лексен кунӲпех кусӲнчен вӲсертместчӲ. Такӱнса ӱкес мар тесе ӲслеттӲм. «Авӱ мӲнле маттур хӲр ӱсет. Кин тума шӱп та шай», – йӲкӲлтетчӲс

хӲрарӱмсем. «Трактористпа сӱреме турӱ ан хушӱрчӲ мана», – такмак аса килетчӲ кун пек чух.

Шкул пӲтерсен эпӲ хулана вӲренме кайрӱм. Ялта сайра пулма тытӱнтӱм. Апла пулин те хушӱран тӲл пулаттӱмӱрах. Саплипех ӱшӱ куспа тинкеретчӲ Саша. Малтанхиллех сӱмах хускатма хӱймастчӲ.

Кӱштахран эпӲ Саша килне арӱм илсе килнине пӲлтӲм. Тинех чунӱм лӱштах кайрӲ. Ара, вӱл мана юратнине пӲлтересрен хӱраса пурӱнаттӱм-ске. Куслан пӱхса савнине калӲ те – мӲн тӱвас?

Анчах пӲлӲшӲсем тупса панӱ майра часах тухса тарчӲ. КилӲштереймерӲс. Те арсӱнпа хӲрарӱм, те хунямӱшӲпе кинӲ пӲр чӲлхе тупаймарӲс. Ялта тӲрлӲ сас-хура сӱрерӲ.

Темице сул иртнӲччӲ унтанпа. ЭпӲ вӲренсе пӲтерсе Ӳслеме те тытӱнӱччӲ ӲнтӲ. Отпуска аттене патне килнӲскер савӱ йӱтса утӱ сулма каятӱп. Паллах, «савнисен» умӲнчен иртетӲп. Капмар сурт, илемлӲ чечексемпе тулнӱ пахча куса илӲртет. «МӲнле пурӱнать-ши Саша?» – путрӱм шухӱша. Ак тамаша! Мана хирӲс угать. ИлемлӲ кӲпе тӱхӱннӱ хӲр ача савӱтнӱ хӱй. Тем пирки тӱрӱшсах пулсӲсӲ хӱйхисем. Яланхиллех сывлӱх сунтӱмӱр. Хальхинче кусне тартрӲ вӱл.

Киле ситсен аннерен тӲпчесе пӲлтӲм. Пулас мӱшӱрӲпе хаcатри пӲлтерӱ урлӱ паллашнӱ иккен Саша. Килне илсе килнӲ. Кӱштах пурӱнсан сӱрӱннӱ. Часах Карина суралнӱ.

Акӱ халӲ Сашукӱн Максӱм пуррине пӲлтӲм. Кинемейсен каласӱвне Ӳненес тӲк – сӲнӲ сурт хӱпартма тӲв тунӱ саврӱксем. Ваттисемпе килӲштереймессӲ имӲш. ПӱрчӲ-сурчӲ тарам-ха, эпӲ «савни» сӲмьеллӲ пулнишӲн савӱнатӱп.

ТАРУК.

СЫРУ СЫРТӱМ ВАСКАСА

Никам та уйӱраймӲ

**ЮРАТУ
СИНЧЕН –
САВАЛАСА**

Игорь МАЙКОВ

***

Сана чунран савса сӱнарӱм, ЧӲрем те тапрӲ юрласа. Эс – манӱн ӲмӲтри хӲрарӱм, Тӱрех ӱнлантӱм тӲл пулсан...

Вӱрах, пӲлсем, сана шырарӱм, СавнисӲм, сака пурнӱсра. Тинех сана, чӲкесӲм, тупрӱм, Паян манпа эс, ман сума!

Эс ман сума, тӲнче илемлӲ, Пиллет телей пӲрлех пулма. Юрлас килет, кулатъ хӲвелӲ, ЧӲнет сукмакӲ ав утма!

Сан кусусем епле сисӲсӲсӲ, Сурхи чечек эс, чун савни. ПӲрле пулмах суралнӱ, – тецсӲ, Илтсем мана: эс – тур сурни!

Эс – манӱн ӲмӲтри хӲрарӱм, Савса калап сине-сине. ПӲрре курсах чунпа эп туйрӱм: Эс маншӱн килнӲ тӲнчене!

Муркаш районӲ.

ЭсӲ кӱна чӲремре. Урӱх никам та кирлӲ мар. Никам сӱнчен те шухӱшлас та килмест. ӲссӲр аптранисем СМСсем сурччӱрах, тӲл пулусене чӲнчӲрех. Тавах, сана, мана тӲл пулса хӱвӱн хӱттӱне илнишӲн, пӲр мана сӲс юратнишӲн, кирек хӱсан та ӱнланма тӱрӱш-нишӲн. ЭсӲ юнашар пулнӱран хама ниӱхӱсан та мӲскӲннӲн туймастӱп. Сын сӱмахне те ӱша ытлашши хывмастӱп. Чи кирли – сӲмьере йӲркеллӲ пулни. Ачапа усӱлас сӱреме те вӱхӱт тупатӱн. Киле таврӱннӱ сӲре апат писнӲ, сивӲтмӲш тӲрлӲ апат-сӱмӲсепе туптулли. Сӱлтавсӱрах чечек сыххи тыттаратӱн, тӲрлӲ парнепе савӱнтаратӱн. Ун пек арсӱнна кам савмӲ? Ахаль куна уява савӱрнишӲн тавах сана. ЭпӲ мӲн чухлӲ Ӳслесе илни ниӱхӱсан та кӱсӱклантарман сана. «Вунӱ пин тенкӱ мӲн тума ситтӲр, шапран хӱвна кирлӲ чухлӲ ил, ниӱхӱсан та каласа ан тӱр», – тенӲччӲ мана пӲрле пурӱнма тытӱнсавах. Килте ларма хӱнӱхман сав эсӲ. Шухӱ та саврӱнӱсуллӱ пул-

нишӲн килӲшетӲн те мана. Юлташусем те хӱвӱн пекех. Йывӱр тесе нӱйкӱшнине ниӱхӱсан та илтмен. Кирек мӲнле лару-тӱруран та тухма пӲлессӲ.

ӱшӱ та лӱпкӱ сан сума. Аннене те килӲшетӲн. ХӲрӲн телейӲшӲн вӱл та хӲпӲртет. СӲмьене укшатенкӲпе тивӲстернисӲр пусне тӱванӱсене те май пур таран пулӱшма тӱрӱшатӱн. Ырӱ кӱмӱллӱхпа тараватлӱх, лӱпкӱлӱх тапса тӱратъ санра.

ПӲр-икӲ кунлӱха яла кайсан та пирӲншӲн тем пек тунсӱхласа таврӱнатӱн. Сайра-хутра кӱна, пысӱк Ӳссем пур чухне, унта сӲр казма юлатӱн. ЭсӲ пирӲнсӲр, эпир сансӱр пурӱнаймастӱпӱр. Халь тин пире никам та уйӱраймӲ.

Паян эсӲ аякка тухса каяссине пӲлтӲм. Сансӱр пӲр уйӱх епле пурӱнмалла-ши? Чунӱмра кӲрхи кун пекех салку. Тунсӱха епле сирмелле-ши? Хӱвӱртрах таврӱнсамчӲчӲ, юратӱвӱм! ЧӲремре пӲр эсӲ кӱна.

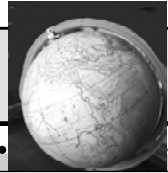
СВЕТЛАНА.

Шупашкар районӲ.

Экстремал кинемей

ман-ха. Ҷакна вӱл йӱлтах хобби ыраӱне кӱна хунӱ, анкета ыйтӱвӱсене хуравланӱ чух Ҷавӱнпах профессие кӱ-тартма ыйтсан “Ҷемьеллӱ хӲрӲрӲм” тесе паллӱ тунӱ.

ПӲрремӱш хайлавӱсене Агата Мартин Уэст е Мостин Грей тесе алӱ пусма хатӲрленнӱ. Вулакан хӲрӲрӲм авторӱ йышӱнмасси шиклентернӱ ӱна. Телее, издатель хӱйӱн ячӱ-шывне кӱтартма хистенӱ. Детектив жанрӲе Ҷырман романсем ҶеҶ – пурӱ улттӱ – МӲри Уэстмакотт ячӲе пичетленнӱ. Эркюль Пуаро тӲнче умне 1920 Ҷулта тухнӱ, мисс Марпл – 1930 Ҷулта.

Телей вӱҶӱнчи пӱнчӱ

Ирхине чапа тухса вӱраннӱ тени Агата Кристи пурнӱҶӱнче 1926 Ҷулта, “Убийство Роджера Экройда” роман кун Ҷути курнӱ хыҶҶӱн, пулса иртнӱ.

чен кӱткӱслӱх пулман. Малтанах “ТухӱҶ экспресӱ” маршручӲе тухать. Паллах, кунта та Ҷӱнӱ детектив Ҷуралать. Хӱй мӱн курнине, чӱтса ирттернине ҶыравҶӱ йӱлтах роман сюжетне куҶарать. Кашни Ҷӱнӱ хайлавпа унӱн калемӱ Ҷивӱчленсех пырӱть. Вулаканпа вӱл шахмат вӱййи ылыть тейӱн. Ун умӱн те, хыҶҶӱн та Ҷак жанр тӲлӱшпе Кристирен иртме пултаракан тупӱнман. Детектив королевин коронине ӱна ахальтен тӱхӱнтартман... 1930 Ҷулта Агатаӱна юлташӱсем археологсем Ирака чӱннӱ – унта авалхи хула Ура таврашӱнче чавма пуҶланӱ иккен. Темӱн те пӲлме тӱрӱшакан хӲрӲрӲм, паллах, темиҶе чӱенессе кӱтмен. ПӲр кӱтмен ҶӲртен кунта тепӲр хут унӱн чӲринче юрату йӱва Ҷавӱрӱть – хӱйӱнчен 14 Ҷул

ҶыравҶӱ 1976 Ҷулхи кӱрлӱч уйӱхӱн 12-мӱшӱнче Уоллингфордра вилсе кайнӱ.

1956 Ҷулта Агата Кристи III степень Британи империйӱн орденӲе чысланӱ. Лондонра Кристи 16 пьеси тӱрӱх спектакль хатӲрленӱ. “Свидетель обвинения” /ӱна 1953 Ҷулта Лондонра кӱ-тартнӱ тата 1954-1955 Ҷулсенче Нью-Йоркра сцена сине кӱларнӱ/ тата “Мышеловка” /спектакль премьери 1952 Ҷулта Лондонри “Амбассадор” театрта иртнӱ/ уйрӱмаӱх ӱнаҶлӱ пулса тухнӱ. Юлашки ӲҶне чи нумай Ҷын пырса курнӱ – 21 Ҷулта унпа 8862 Ҷын паллашнӱ: театр историйӱнче кун пекки пулман.

“Автобиографийӱнче” Кристи Ҷапла Ҷырнӱ: “Ун чухне, ҶирӲммӱш Ҷулсенче, детективсене Ҷынсем Ҷапла каҶӱхса кайса вулама пуҶласси

Агата МӲри Кларисса Миллер 1890 Ҷулхи авӱнӱн 15-мӱшӱнче Англи Девон графствинче Торклей хулинче Ҷуралнӱ. ХӲр ачана вӲрентес тесе амӱшӱ тӱрӱшнӱ. Ашӱшӱ ирех вилнӱ. ХӲр ачан аҶӱнче унӱн ыра кӱмӱлӱ юлнӱ. АрҶын хӱнана Ҷӱреме юратнӱ, килте те тӱтӱшах пуҶтарнӱ. Пушӱ вӱхӱта ытларах клубра ирттернӱ.

Агата Кристи ашӱшӱ-амӱшӱн Ҷыхӱнӱвӱ идеал шайӱнче пулнӱ. Шӱпах Ҷакӱн пек упӱшка пирки Ӳмӱтленет кашни хӲр. Ҷакӱн пек Ҷемьесем Ҷинчен романсем ҶыраҶҶӱ. Агата пулас ашӱшӱпе амӱшӱн тӲл пулӱвӱ Ҷемье историйӱнче Ҷыхланса юлнӱ. Ҷамрӱк каччӱ вӱхӱта хаваслӱ ирттерме кӱмӱлланӱ. ХӲр ача унӱн иккӱмӱш сыпӱкри тӱванӱ пулнӱ. Юлташӱ хӲр ачан пулас ашӱшӱне: “Фредди, Ӳсӱ хӱҶан та пулин Ҷак чиперука качча илетӱн акӱ!” – тесен лешӱ кулнӱ кӱна: “Вӱл пӲчӱкха!” Анчах та хӱй хӲр пӲрчин Ҷыравӱсене нумай Ҷул упрӱнӱ. ПӲррехинче, Америкӱран Англие таврӱнсан /каччӱ унта та вӱхӱта ахаль ирттермен/ Ҷапах та туй кӲрленӱ – Ҷамрӱксем пӲрлешнӱ.

Ҷемье пуҶӱ, чӱн та, яваплӱха хӱй Ҷине илме хатӲр пулман. Ҷавӱнпах Англири Ҷурта тара парса Францие пурӱнма куҶмашкӱн тивнӱ. Аслисене Ҷакна тума Ҷӱмӱл пулман, ача-пӱчашӱн вара кирек мӱнле Ҷул Ҷӱрвте кӱҶӱклӱ. Агата ахаль те шу-хӱшлав тӱнчинче пурӱнма кӱмӱлланӱ: унта унӱн кушак Ҷемйи те, юлташсем те пулнӱ. Францие Ҷула тухни хӲр ачан шу-хӱшлавне тата ирӲе янӱ – вӱл... хӱҶан та пулин детектив Ҷырма Ӳмӱтленнӱ.

Конан Дойль калавӱсем Агаташӱн вӲренӱ пособиных Ҷаврӱннӱ. Сюжетсем пуҶӱнче Ҷыраннӱ. Вӱсем хӱйсем тӲллӱнеч Ҷуралнӱ. Каярахпа унран журналистсем детективсен прототипӱсем пирки ыйтсан Агата Ҷапла хуравланӱ: “Кивӱ япаласене пӱхкаланӱ чух асаннен сумкине тупрӱм. ӱна кутӱн тытса силлерӲм – тутлӱ сухари юлаш-

Агата Кристи ӱнсӱртран тенӱ пек “Ҷуралнӱ”. Ятне хӲр ачан амӱшне юлташӱ сӱннӱ – Агата ӱна хитре пек туй-ӱннӱ. Хушамат вара хӲрӱрӱма пӲрремӱш упӱш-кинчен Арчибалд Кристирен куҶнӱ.

кисем, икӱ пенни тата пурҶӱн татӱкӱ тухса ӱкрӲҶ. Акӱ мисс Марпл Ҷуралчӱ те...”

Ашӱшӱ вилнӱ хыҶҶӱн Ҷемье Каира куҶнӱ – унта пурнӱҶ йӱнӲрех пулнӱ. Ҷын умне шӱпах унта тухма пуҶланӱ Агата. Каччӱсем ун тавра явӱннӱ кӱна, анчах та хӲр пит Ҷамах вахлама юратман. Кавалерсенчен пӲри Агата амӱшне Ҷаплах каланӱ: “СирӲн хӲр ташлама вӲрӱнчӱ, халӱ калаҶма хӱнӱхсан аван пулмалла”. Анчах та ку пике калаҶма мар, Ҷырма кӱмӱлланӱ.

ПӲрремӱш

1914 Ҷулта детектив пулас королевин пӲрремӱш хут качча тухнӱ – Арчибалд Кристи летчика. ПӲрремӱш тӲнче вӱрҶинче Агата госпитальте тӱрӱшнӱ, аптекарӱ Ӳсленӱ, Ҷав вӱхӱтрах фармацевта вӲрӱннӱ. Ку та ахаль иртмен уншӱн – наркӱмӱшсене уйрӱма хӱнӱхнӱскер каярахпа Ҷакӱнпа каллех детективӱсене ӱнаҶлӱ уҶӱ курнӱ. Агата Кристи темиҶе профессие алла илнине палӱртмалла. Вӱл вӲрӱнме, аталанма юратнӱ. ТӲрлӱ Ҷулта вӱл пианистка та, поэт та, композитор та, бухгалтер та, стенографистка та, археолог та, фотограф та пулнӱ. Спортӱн экстремаллӱ тӲсӲсене те кӱмӱлланӱ вӱл: лаша утланса чупнӱ, серфингпа аппаланнӱ, ҶӲр чӱмӱрӲ тавра Ҷаврӱннӱ, аэропланпа вӲҶнӱ, машина рулӱ умне ларнӱ – вӱл вӱхӱтра хӲрӱрӱм водителлӱ ларкӱчне йышӱнма хӱй-

Анчах та шӱпах Ҷак тапхӱра ӱнаҶҶӱррисен шутне кӲртет ҶыравҶӱ. 1926 Ҷулта унӱн амӱшӱ вилет. Шӱп Ҷак Ҷул упӱшки уйрӱлма ыйтӱть. АрҶын урӱххине юратӱть-мӱн...

“Ҷак сӱмахсем манӱн пурнӱҶӱн телейлӱ тапхӱрӲн вӲҶне пӱнчӱ лартрӲҶ...” КӲҶех хӲрӱрӱм... Ҷухалать. 11 кун ун пирки никам та нимӱн те пӲлмест. Полици ӱна шыраса хӱшкӱлать. ПӲр Ҷул Ҷинче унӱн машинине тупаҶҶӱ. ӱпӱннӱскерне юр хуплама ӲлкӲрнӱ... ХӲрӱрӱма Ҷывӱхри хӱна Ҷуртӱнче шыраса тупаҶҶӱ – вӱл унта упӱшкин еркӱнӱн хушамачӲе пӱлӲм тара илнӱ. КӲҶех ун патне мӱшӱрӲ пырӱть, аппӱшӱ – Агата вара никама та палламасть, хӲрӲн ятне те аса илеймест. ПитӲ хытӱ пӱлханнине пула хӲрӱрӱм вӱхӱтлӱха ас тӱвӱмне йӱлт Ҷухатӱть. Чӱн та, хаҶӱтҶӱсем Ҷакна ӲненмӲҶӱ, Ҷӱнӱ хыҶҶӱн пичетленсе тухас умӱн ирттернӱ пиар-компани ыраӱнне кӱна хураҶҶӱ. Ъвӱнса Ҷитнӱ Агата Кристи, хӱйне упӱшки пӱрахнипе капла та начар туяканскер, кӱренет, текех мӱн ӲмӲрӲ вӲҶне Ҷитичченех пӲр интервью та памасть. Чӱн та, упӱшкипе мирлешме хӱтланӱть-ха вӱл, анчах та 1928 Ҷулта Ҷемье официаллӱ майпах арканать.

Йӱлтах – чун витӲр

Уйрӱлнӱ хыҶҶӱн Кристи шу-хӱшсенчен хӱпас тесе Ҷул Ҷӱрвте тухать. УкҶа-тенкӱ ен-

Ҷамрӱк археолог Макс МӲллоун тыткӱнлать ӱна.

Шалти сасӱ

Агата Кристи шалти туй-ӱмӱ вӱйлӱ аталаннӱ, вӱл ӱна сайра-хутра кӱна улталанӱ. Тен, Ҷавӱнпах Агата Эркюль Пуарон юлашки историне – “Занавес” пӱйне – пичетлеме тӱхтаса тӱнӱ. Паллӱ сӱнара вӲлернӱ хыҶҶӱн Кристи Ҷырнӱ: “Халӱ Ӳпӱ хама парӱмра туя-тӱп. ВӲҶӲмех хам патӱма килессе кӲтетӲп. Чӱннӱ хыҶҶӱн Ӳпӱ урӱх ҶӲре куҶӱп. ВилӲмпе тӲл пулма хатӲр Ӳпӱ... Яланах эскимо юратат-тӱм. Хаклӱ кинемей валли пӲррехинче сивӱ Ҷак пылака хатӲрлӲҶ те вӱл пӱр пек Ҷулпа кайӱ”.

пирки шу-хӱшлама та пултарайман – унта усал ӲҶсем Ҷинчен Ҷырса кӱтартнӱ-Ҷке, садизм шайӱнчех. Анчах та халӱ усал вӱй илчӱ, тискерлӱхе Ҷӱкӱрпа Ҷу пекех йышӱнатпӱр”. “АрҶынпа вӲҶӲмҶӲр, Ҷемье пурнӱҶӱн тӱршӱшӲпех, киленесси – кичем. Май тӲлӱнче ревматизм пуҶланма та пултарӱть капла”. “ТахҶан телейлӱ пулнӱ ыраӱна нихӱҶан та ан таврӱнӱр. Капла ас тӱвӱмра телей малалла тӱҶӱлать”.

Нумай сюжета Кристи, хӱй каланӱ тӱрӱх, савӱт-сапа Ҷунӱ май шу-хӱшласа кӱларнӱ: “ТӲлӱнмелле килпетсӲр ӲҶ ку – ирӲсӲрехе кама та пулин вӲлерес килет!”

/«Уютное небо»/.

РЕКЛАМА ТАТА ПĔЛТЕРÛСЕМ

ГРЫЗУНАМ И МЫШАМ - НЕТ!

Новая продукция от "Валбрента Кемикалс" серии "ДОЛОЙ НЕПРОШЕННЫХ ГОСТЕЙ" ® предназначена для использования на садовом участке с целью защитить нелегкий труд огородника от нашествия алчных паразитов (крыс, мышей и т.п.). Используя современные разработки и технологии, "Валбрента Кемикалс" производит на современном промышленном оборудовании широкий спектр препаратов для борьбы с грызунами, а также насекомыми-вредителями.

Для применения населением компания выпустила новейшие средства для уничтожения и отлова крыс и мышей с действующим веществом нового поколения, которое полностью уничтожает популяции грызунов. Новые средства содержат различные добавки, которые не вызывают у грызунов настороженности (приманкобоязни), а наоборот, еще больше привлекают их.

Приманки выпускаются различных видов - зерно, гранулы, мягкие и твердые брикеты, поскольку разные виды грызунов имеют различные пищевые предпочтения. При производстве приманок используются со-

ставляющие только высшего качества.

Впервые в родентицидной практике мы создали наборы для комплексной борьбы с вредными грызунами, а также насекомыми-вредителями серии "ДОЛОЙ НЕПРОШЕННЫХ ГОСТЕЙ" ®. Особенностями наборов является то, что в них подобран оптимальный состав приманок и сочетание различных вкусов.

Препараты серии "ДОЛОЙ НЕПРОШЕННЫХ ГОСТЕЙ" ® можно приобрести по адресам:

г. Чебоксары, ул. Гагарина, 1. Колхозный рынок, павильон "Золотое руно", магазин "УСАДЬБА". Тел. 8(8352) 55-44-70.

г. Новочебоксарск, ул. Винокурова, 57. Остановка "Дом быта "Орион". Магазин "САДОВОД". Тел. 8(8352) 75-80-34.

г. Новочебоксарск, ул. Советская, 6. Остановка "Улица Советская". Магазин "СЕМЕНА". Тел. 8(8352) 73-39-11.

И-ХИ-ХИК

- Чунăм, каçхи апата мĕн хатĕрлерĕн-ха?
- Нимĕн те.
- Ёнер те "Нимĕн те"ччĕ...
- Икĕ кунлăха янтăрлăм.

- Сарă çÛслĕ хĕрсем çинчен кам кулăш сарать?
- Хура çÛслисем - хĕллехи вăрам каçсенче пĕчченлĕхрен йăлăхнине...

- Хĕл ларас умĕн Раççейпе Европа хутшăнăвĕсем яланах çемçелеççĕ.

- Сунарçасемпе тĕл пулнă упасем сынсем йывăç çинче пурăнаççĕ тесе шухăшлаççĕ.

- Зоолавккана хурах чупса кĕнĕ:
- Сирĕн шăп 30 минут пур - кунтан тухса тарма!
- Вăт йĕскĕ! - тарăхат тимĕр шапа.

- Кушак йытăран тарать:
- Ёнер хам та арлана çапла хăваларăм. Мăнтаран арланĕ... Чунĕ мĕнле çăтрĕ-ши? Мĕнле хăрарĕ пуль, ах, мĕскĕнскер...
- Сасартăк умĕнче йывăç курать те унта сиксе хăпарать.

- Ну, арлан, халĕ çăт тулĕк! - тет хайхи кăшт сывлăш çавăрса илнĕ хыççан.

- Мĕншĕн бегемотсен урисем çаврака?
- Лотос пĕр чечекĕ çинчен теприн çине сик-мешкĕн меллĕ пултăр тесе.

УСЛУГИ

51.Бурение колодцев, скважин, кольца колодезные высококачественные. Доставка. Тел.: 8-927-847-71-43, 8-937-379-00-80.

152.Бурение скважин на воду. Т. 89603021293.

229.Кровля, обшивка домов. Гарантия. Скидки. Т. 89276687574.

419.Доставка керамблоков, песка, ОПГС - от 10 до 20 тн. Т. 8-987-673-47-54.

513.Чистка колодцев. Т. 8-961-342-90-59.

575.ЭКСТРАСЕНС. Т. 89876603929.

688.Кровельные, фасадные работы. Гарантия. Т. 89033220479.

КУПЛЮ

18.Бычков, телок, коров, лошадей. Т. 8-962-599-47-06.

141.Коров, бычков и лошадей. Т. 8-960-310-98-78.

333.Бычков, телок, коров, свиноматок. Т. 8-937-014-49-97.

РАБОТА

110.Монолитчики, плотники, монтажники, шлифовщики, каменщики, сварщики. Питание, спецодежда. Вахта. Т. 8-925-002-22-38.

ТЁРЛĔРЕН

670.Кивелнĕ электропроводка - пушар хăрушлăхĕ, кайран вара чавса çывăх та сыртма сук. Ялти суртсенче, хваттерсенче электропроводкăна улăштаратпăр. Тел. 89370153540.

ПРОДАЮ

4.ПЛАСТИКОВЫЕ ОКНА. Низкие цены. Рассрочка. Замер. Доставка - бесплатно. Т. 89875766562.

5.Блоки керамзитобетонные 20x20x40, 12x20x40, 9x20x40 пропаренные, гидро-вибропрессованные заводские от производителя - недорого, **цемент, песок.** Доставка. Разгрузка. Без выходных. Кассовый чек, документы. Т. 8-960-301-63-74.

7.Срубы для бани. Т. 37-28-74.

8.Гравмассу, песок, щебень, торф, кирпичный бой, керамблок, керамзит. Пенсионерам, уч. ВОВ - скидки. Т. 8-905-199-01-22.

9.Гравмассу, песок, щебень, керамзит, чернозём. Т. 8-903-358-30-21.

10.Сетку-рабицу от производителя - более 80 видов, сетку сварную - более 30 видов, **профнастил, гвозди, столбы, проволоку.** Изготовление ворот, калиток. Доставка. Выездная сварка /генератор/. Грузоперевозки. Т.: 68-05-67, 34-70-70.

11.Гравмассу, песок, щебень, керамзит, чернозём. Дёшево. Доставка. Т.: 89276689713, 389713.

15.Кирпич, к/блок. Т. 8-961-339-33-63.

16.СЕТКУ-РАБИЦУ от производ-ля: чёрную, зелёную, оцинкованную - около 100 видов; **сетку сварную, столбы, скобы, проволоку, калитки.** Доставка. Без выходных. Т.: 683045, 8-937-952-22-11.

19.Гравмассу, песок, керамзит, бой кирпича. Т. 89033225766.

20.Сетку-рабицу, ворота, калитки, заборы; кровля, обшивка домов, навесы. Д-ка. Установка. Пенсионерам скидки. Т.: 89022881447, 38-75-74, **metalservis21.ru**

21.Керамблоки, гравмассу, песок. Т.: 89033456307, 89176757528.

23.Гравмассу, песок, бой кирпича, щебень. Д-ка. Т. 8-906-135-52-41.

26.КЕРАМБЛОКИ /20x20x40, 12x20x40, 10x20x40/, керамзит в мешках, **цемент, кирпич, к/кольца.** Доставка. Т. 8-903-346-85-56.

33.Гравмассу, песок, щебень, керамзит. Д-ка. Т. 89053465671.

35.Блоки керамзитобетонные от производителя. Высокое качество. Низкие цены. Доставка. Документы. Т. 89373866629.

48.Керамблоки, кольца колодезные; всё для фундамента - ФБС, бой кирп., бетона, свая, ОПГС, песок. Д-ка. Т. 89063814420.

53.ОТРУБИ, ЗЕРНО, к/корм, сахар, мука. Доставка. Т. 89373916016.

58.Гравмассу, щебень, песок, керамзит, бетон, чернозём, навоз. Д-ка. Недорого. Т. 89276687015.

61.Блоки керамзитобетонные от производителя. Гарантируем высокое качество. Низкие цены. Доставка. Т. 8-987-673-47-54.

77.ТЕПЛИЦЫ 3x6 - 12000 р., 3x8 - 15000 р. Т. 48-16-54.

117.ОКНА Чувашии. Пластиковые окна, железные двери. Замер. Монтаж. Скидки. Т. 8-905-028-11-82.

157.Пластиковые ОКНА, стальные ДВЕРИ. Дёшево. Т. 8-927-668-93-03.

172.Гравмассу, керамблок, песок, щебень. Д-ка. Т. 8-902-327-75-85.

317.Гравмассу, песок, щебень, керамзит, навоз. Дёшево. Доставка. Т. 8-927-850-28-21.

323.Песок карьерный, речной; гравмассу, щебень, керамзит, асфальтную крошку, бетон, раствор всех марок. Недорого. Т. 8-961-340-93-05.

450.КЕРАМБЛОКИ пропаренные, вибропрессованные - недорого. Доставка. Т. 8-917-677-68-46.

560.ОКНА, ДВЕРИ "БАРС". Заводское производство. Бесплатный замер. Рассрочка. Гарантия 10 лет. Скидки. Т. 89276689303.

685.ТРОТУАРНУЮ ПЛИТКУ, брусчатку - дёшево. Распродажа. Доставка. Укладка. Т. 89033220479.

686.Песок, щебень, гравмассу; вывоз мусора. Т. 89033220479.

687.Профнастил, металлочерепицу, водостоки. Скидки. Доставка. Монтаж. Т. 89033220479.

УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ: ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИН ИНФОРМАЦИ ПОЛИТИКИН ТАТА МАССĂЛЛА КОРМУНИКАЦИСЕН МИНИСТЕРСТВИ, ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИН ИНФОРМАЦИ ПОЛИТИКИН ТАТА МАССĂЛЛА КОРМУНИКАЦИСЕН МИНИСТЕРСТВИН "ХЫПАР" ИЗДАТЕЛЬСТВО СÛРЧĔ ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИН АВТОНОМИ УЧРЕЖДЕНИЙĔ

Директор - тĕп редактор тивĕçесене пурнăçлакан Г.А.МАКСИМОВ

Çыранмалли индекс: 11515

Редактор - М.М.ИЛЬИНА

Дежурнăй редактор - Т.Н.НАУМОВА

Хаçата Федерацин сыхăну, информаци технологийĕсен тата массăллă коммуникацисен тытăмĕнчи тĕрĕслев служби 2013 сÛлки ака уйăхĕн 30-мĕшĕнче ПИ № ФСТ7-54016 номерпе регистрациленĕ.

РЕДАКЦИПЕ ИЗДАТЕЛЬ АДРЕСĔ: 428019, Шупашкар хули, Иван Яковлев проспекчĕ, 13, Пичет сÛрчĕ
ЫЙТСА ПĔЛМЕЛЛИ ТЕЛЕФОНСЕМ: 55-07-21, 56-00-67, 56-03-54, 28-83-67, 28-85-33.

Факс: /8352/ 28-83-70, 56-20-07
Электрон почти: hypar@chttts.ru

Хаçатри рекламăсар тĕллевĕ информаци материалĕсем "Реклама çинчен" Федераци саккунĕн 2-ст. килĕшÛллĕн "Аталану сÛлĕне", "Ят-сум", "Еç тата сын", "Самана талпи" рубрикасенче пичетленĕççĕ.
Пичете графика 19 сехет те 30 минутра алă пусмалла, 19 сехетре алă пуснă.
Хаçата "Хыпар" Издательство сÛрчĕ» АУ техника центрĕнче калăпланă, "Чăваш Ен" ИПК» АУО типографийĕнче пичетленĕ.
428019, Шупашкар хули, И.Яковлев проспекчĕ, 13.
56-00-23 - издательство директорĕ.
Тираж 7875. Заказ 3980.